

Джеррі Бріджес

Благословення смирення

Переклала з англійської
Марина Білонога

Київ
2021

УДК 27-42
ББК 86.37-43
Б 87

Перекладено за виданням:

Jerry Bridges

Blessing of Humility

NavPress Publishing
Colorado Springs, Colorado, USA

Джеррі Бріджес

Б 87 Благословення смирення/Джеррі Бріджес;
пер. з англ. Марина Білонога – К.: Єфетов О.В., 2021. – 128 с.
ISBN 978-966-8795-58-9

Смирення – це чеснота, яка так захоплює нас в інших і якої (якщо ми чесні) так бракує нам самим. Писання чітко визначає, що воно – разом з любов'ю – є наріжним каменем характеру християнина, на якому будується все решта, й фундаментальною рисою сповненого віри життя. Тож як зробити смирення нашою повсякденною практикою та навчитися зростати в ньому?

Джеррі Бріджес вважає, що в Заповідях блаженства Ісус дав нам вичерпні настанови щодо того, як виглядає смирення в дії. Починаючи від визнання убогості духу – нашої абсолютної неспроможності власними зусиллями догоджати Богові, – через засмученість щодо своїх гріхів, прагу праведності й чистоти серця та досвід переслідувань за правду, ми відкриваємо для себе, що смирення саме по собі є великим благословенням. На кожному кроці Святий Дух, який діє в нас та водночас робить спроможними діяти, дарує смиренним благодать і підносить їх до нових благословень.

УДК 27-42
ББК 86.37-43

Originally published in the U.S.A. under the title:
Blessing of Humility, by Jerry Bridges.

В оформленні обкладинки та внутрішніх сторінок використовуються фото краєвидів Галілеї з «Гори Блаженств», на якій Ісус проголосив Нагорну проповідь.
Зображення за ліцензією Shutterstock.com

Copyright © 2016 by Jerry Bridges
Ukrainian edition © 2021 by NARD Publishing Group with permission of
NavPress, represented by Tyndale House Publishers, a division of Tyndale House
Ministries. All rights reserved.

ISBN 978-966-8795-58-9 (укр.)
ISBN 978-1-6314-6623-6 (англ.)

Переклад © 2021 Марина Білонога
Видання укр. мовою © 2021
Видавнича група «Нард»
© Jerry Bridges, 2016

ВІДГУКИ ПРО КНИГУ

Коли я читав свою першу книгу Джеррі Бріджеса двадцять років тому, в мене було відчуття, що автор обдумував кожен абзац, молився над ним і ретельно його готував. Кожна наступна книжка приводила мене до такого ж висновку. Твори Джеррі Бріджеса є даром для Церкви. У цій новій книзі він звертається до важливої теми з мудрістю вченого і серцем слуги.

– МАКС ЛУКАДО,
пастор і автор бестселерів

Джеррі Бріджес нагадує нам, що початком справжнього смирення є глибоке розуміння того, ким є Бог. Чим більше ми знаємо Його, тим більше можемо пізнати, ким є самі насправді. Це дослідження смирення впокорує, тому що воно допоможе чіткіше побачити Бога.

– КАЙЛ АЙДЛМЕН,
автор бестселерів і пастор
Південно-східної християнської церкви

«Благословення смирення» показує нам Джеррі Бріджеса у своєму найкращому прояві: посвяті молитві й розважанню над першою та визначальною проповіддю Ісуса, що окреслює життя в Царстві Божому за умов, які характеризуються (вісім разів!) виключно блаженствами.

– ЮДЖИН ПІТЕРСОН,
почесний професор богослів'я
Ріджент-коледжу (Ванкувер, Канада)

Для багатьох Блаженства прекрасні, але далекі. Вони містять поетичні образи, та насправді не здаються актуальними для життя. У цій чудовій книзі Джеррі Бріджес показує нам благодать, яка виявляється, коли ми смиренно йдемо з Христом, і радість відпочинку в Його звершеному ділі на хресті. Нарешті хтось смиренний написав книгу про смирення.

– ЧАРЛЬЗ МАХЕНІ,
автор книги «Смирення: справжня велич»

Джеррі Бріджес майстерно допомагає нам не просто зрозуміти контркультурні Блаженства Ісуса, але також і відчувати їх у власному житті. Джеррі усуває думку, що досягнути цього неможливо, розвіює міфи про те, як цього досягнути, і понад усе нагадує нам, що досягаємо цього ми лише завдяки дії Божого Духа в нас. Це не просто послання про смирення; ця книга свідчить про людину, яка смиренно переживає зміст того, що вона виклала на папері.

– ТОМ Х'ЮЗ,
головний пастор Християнської
Асамблеї (Лос-Анджелес) і автор книг

Мені дуже подобається концепція Бріджеса про «залежну відповідальність». Протягом усієї книги він показує, що є речі, які ми повинні робити. Наприклад, жити в смиренні – це наша відповідальність. Але ми маємо залежати від дії та сили Святого Духа. Зростаючи, ми починаємо краще усвідомлювати, що це завжди діє Він.

– РІЧАРД ДОСТЕР,
редактор журналу byFaith

Гордощі – це проблема не лише для атлета, який б'є себе в груди, а й для «лагідного» християнина, який бачить у людях цього світу своїх ворогів. Для більшості з нас ракова пухлина пихи залишається прихованою і непоміченою. Як умілий лікар Джеррі Бріджес використовує Слово Боже, щоб викрити її. І знову ж як умілий лікар Джеррі не лише виявляє захворювання, а й застосовує бальзам євангелія, щоб сприяти зціленню та справжньому духовному зростанню. Ця книга – для кожного, хто не думає, що потребує її.

– МАРК БЕЙТС,
старший пастор пресвітеріанської церкви
«Вілідж Севен» (Колорадо-Спрінгс)

Це насичена Біблією, теологічно точна, сформульована в рамках Євангелія книжка духовних розважань для тих, хто у своєму житті прагне більше Ісуса і менше – самих себе.

– ФЕЛІПЕ АССІС
старший пастор церкви «Кроссбрідж» (Маямі)

ЗМІСТ

Подяка.....	6
Примітка для читача	7
Вступ.....	8
Розділ 1. Приписи й обітниці	13
Розділ 2. Вбогі духом	23
Розділ 3. Засмучені.....	31
Розділ 4. Тихі	41
Розділ 5. Голодні та спрагли справедливості	55
Розділ 6. Милосердні.....	67
Розділ 7. Чисті серцем	77
Розділ 8. Миротворці	85
Розділ 9. Переслідувані за правду.....	95
Розділ 10. Смирення і євангеліє.....	105
Поради для обговорення.....	119
Примітки	125

ПОДЯКА

Усіма своїми книгами я завдячую різним людям, які так чи інакше беруть участь в їхній появі.

Ерік Ліндсі – товариш з Північної Ірландії, дав мені примірник «Заповідей блаженств на сьогодні» Джона Бланшара, який був для мене дуже корисним під час написання цієї книги.

Конні Тротмен – моя помічниця з адміністративних питань, терпляче набирала на комп'ютері часто нерозбірливі рукописи, а тоді вносила мої численні зміни.

Боб Бевінгтон написав питання для обговорення.

Дон Сімпсон, мій колишній редактор (тепер на пенсії), переглянув увесь рукопис і зробив слушні пропозиції.

Браян Тіл і преп. Біл Воглер запропонували слушні зауваження стосовно одного складного розділу.

Дон Пейп – директор видавництва NavPress, постійно підтримував мене.

Девід Ціммерман – редактор видавництва NavPress, робить мене схожим на кращого письменника, ніж той, яким я є.

Нарешті, я вдячний моїй дружині Джейн, яка, хоч і не брала безпосередньої участі у виданні книги, докладає всіх зусиль для підтримання домашнього вогнища, щоб я міг присвятити себе викладанню та письму.

ПРИМІТКА ДЛЯ ЧИТАЧА

Цю книгу можна прочитати повністю за якихось дві години або й менше. Можливо, ви захочете зробити саме так, щоб отримати загальне уявлення про неї.

Однак справжня цінність цієї книги відкриється тоді, коли ви читатимете кожен розділ вдумливо та з молитвою. Просіть Бога, щоб Він допоміг вам побачити себе такими, якими ви є насправді — у світлі кожної з рис, що містяться у восьми Блаженствах. А відтак просіть Бога, щоб Він допоміг вам зростати у сферах, де ви побачите найбільшу потребу.

ВСТУП

Смирення – це друга за частотою повчань чеснота в Новому Завіті. Поступається вона лише любові. Колись я нарахував у Новому Завіті п'ятдесят місць, які навчають любові (через настанови або приклади), і сорок – які навчають смирення. Я розглядаю ці дві чесноти як наріжні камені характеру християнина. Усі інші риси характеру так чи інакше будуються на любові та смиренні.

І все ж ми дуже рідко чуємо проповіді або читаємо книги на ці дві теми. Думаю, це тому, що вони нас лякають. Будь-який чесний вчитель Біблії – чи то під час розмови, чи в творах – усвідомлює, як далеко йому до того, щоб стати прикладом будь-якої з цих чеснот,

Робота вчителів Біблії –
вказувати на Писання,
а не на себе

тож існує небажання навчати тому, у чому сам досягнув так мало успіху. Багато років я нерішуче виголошував проповіді про 1 Ко-

ринтян 13 – чудовий розділ про любов – і відчував навіть більші вагання писати про смирення, щоб не здалося, ніби я кажу: «Я смиренна людина».

Зрештою я зрозумів, що робота вчителів Біблії – вказувати на Писання, а не на себе. Це можливо, коли йдеться про любов, тому що можемо вказати на 1 Коринтян 13 і сказати: «Ось так виглядає любов

ВСТУП

у щоденному житті». Але ще донедавна я не міг вказати на один уривок з Писання і сказати: «Ось так виглядає смирення».

Лише одне прохання написати коротку статтю про Блаженства спонукало мене вперше по-справжньому вивчити їх. Коли я вивчав їх, то подумав: *«Ось вияви характеру християнина, які є описом смирення в дії»*. Нарешті, вирішив я, знайшовся об'єктивний опис поза моєю особою, на який я можу вказати зі словами: «Ось так виглядає смирення. Оце смирення в дії у щоденному житті».

Звичайно, 1 Коринтян 13 не є вичерпним трактуванням любові. І Блаженства не є вичерпним вченням про смирення. Але обидва вони дають нам добру можливість з чогось почати. Правда полягає в тому, що ніхто з нас ніколи не досягне досконалості в названих чеснотах. Тож майте на увазі, що я не кажу: «Ось я такий», але радше: «Отаким я хотів би бути, і я молюся, щоб зростати в цих чеснотах, і так само молюсь, щоб і ви в них зростали. Тож працюймо над ними разом».

Коли ми вивчаємо ці чесноти в Блаженствах, нам потрібно пам'ятати декілька істин.

По-перше, всі християни покликані виявляти ці риси. Вони відображають характерні особливості нормального християнського життя, тому вони актуальні і для сантехніка, і для проповідника, і для менеджера в бізнесі так само, як і для благовісника в місії. Немає людини – яким би високим не був її соціальний чи економічний статус у цьому світі, чи якою б обдарованою в служінні вона не була, – кого б ці Блаженства не стосувались. Вони мають існувати в житті кожного християнина, без винятку.

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

По-друге, ці риси не призначені бути залежними від нашої особистості чи нашого темпераменту, чи навіть духовної обдарованості. Деякі люди, природно, більш стримані, ніж інші; деякі християни мають дар милосердя, а деякі – ні. Але жодна із зображених у Блаженствах рис не стосується особистості, темпераменту чи духовних дарів. Вони є тим, що Павло у Галатів 5:22-23 називає плодом Духа – результатами Його дії в нашому житті.

По-третє, наші успіхи в зростанні в цих чеснотах не означають наше прийняття Богом чи то у вічному спасінні, чи в нашому щоденному перебуванні з Ним.

Ми залежні від Нього,
щоб Він діяв у нас, і залежні
від Нього, щоб Він дав нам
можливість діяти, тому що
Його дія уможливорює
наші дії

Це завдяки Христовій праведності, а не нашій, Бог приймає нас день за днем (більше про це – в розділі 10). Я можу гарантувати, що якщо ви будете відверті із собою й дозволите розглянути себе у

світлі Блаженств, то побачите, що ви – більший грішник, ніж думали про себе раніше. І коли це станеться, вам потрібно шукати порятунку в праведності Христа, щоб не занепасти духом.

Четверта істина полягає в тому, що ми завдячуємо Святому Духові за будь-який наш прогрес. Ми залежні від Нього, щоб Він діяв у нас, і залежні від Нього, щоб Він дав нам можливість діяти, тому що Його дія уможливорює наші дії (більше про це – в розділі 10).

Тож покладаючись на праведність Христа та силу Святого Духа, що дає нам можливість діяти,

ВСТУП

будьмо «виконавцями слова, а не лише читачами» (Яків 1:22).

1. Складатимемо чи сховаймо ці слова в наших серцях (див. Псалми 118:11).

2. Молімося над цими рисами, просячи Бога показати нам наші недоліки та привести нас до зростання в цих сферах (див. Псалми 118:33-37).

*Нашому Господу Ісусові Христу,
який звершив найбільший акт смирення,
проливши Свою кров на хресті за наші гріхи.
«Потім я бачив, і чув голос ангелів
багатьох навколо престола і істот і старших;
і було число їх – множини множин і тисячі тисяч,
що казали голосом гучним:
«Достойний Агнець заколений прийняти
силу і багатство і мудрість і кріпкість і честь
і славу і благословення»*

ОДКРОВЕННЯ 5:11-12

РОЗДІЛ 1

ПРИПИСИ ТА ОБІТНИЦІ

*Отож, благаю вас я, Господній в'язень, поводитися
достойно покликання, яким вас визвано, в повноті
покори й лагідності, з довготерпеливістю, терплячи
один одного в любові.*

ЕФЕСЯН 4:1-2

.....

Ядосі живо пам'ятаю твердження, яке почув у групі вивчення Біблії в січні 1952 року. Воно, без перебільшення, змінило моє життя. Суть його полягала в наступному: «Біблія призначена, щоб застосовуватись у нашому щоденному житті». Наскільки ця думка очевидна для мене сьогодні – настільки вона була для мене абсолютно новою того вечора. Я виріс у церкві й ніколи не виходив за її моральні межі, але я пригадую, що використанню Святого Письма в щоденному житті в ній ніколи не навчали.

Та того вечора, почувши цю фразу, мені здалось, наче хтось увімкнув світло в моїй голові. Тоді я був молодим офіцером на флоті, тож повертаючись назад до свого корабля, я молився: «Боже, починаючи від сьогодні, допоможи мені застосовувати Біблію в моєму щоденному житті».

«Щоденне життя» – ось найважливіша частина цього твердження, яке змінює життя. У Ефесян 4:1

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМІРЕННЯ

Павло закликає нас «поводитися достойно покликання, яким вас визвано». У цьому контексті «поводитися» означає переживати своє звичайне щоденне життя, чи то працюючи на роботі, чи влаштовуючи прання, купуючи продукти або роблячи безліч інших речей, якими ми займаємось протягом будь-якого звичного дня.

Коли Павло розширює значення виразу «достойна поведінка», перше, на що він вказує, – це покора. Подумайте, що це означає: коли я їду вулицею, спілкуюся з дружиною чи дітьми, колегами на роботі або продавцем у крамниці, я повинен робити все це зі смиренням.

У греко-римському світі в часи Павла покірність як рису зневажали. Її розглядали як ознаку слаб-

Ми можемо навіть
захоплюватися смиренням
у комусь іншому,
але в нас мало бажання
самим практикуватися
в ньому

кості. І наша сучасна культура нічим не відрізняється від того світу, який був дві тисячі років тому. Можливо, трохи інша ситуація в наших християнських колах. Ми можемо навіть захо-

плюватися смиренням у комусь іншому, але в нас мало бажання самим практикуватися в ньому.

Але коли Павло писав «поводитися... в повноті покори», він не просто казав від себе, а говорив радше як Божий промовець. Біблія – це не звичайна книга, яка відображає думки різних авторів. Як писав Павло в 2 Тимотея 3:16, «Все Писання – натхненне Богом». Петро допомагає нам зрозуміти, що це означає: «Бо ніколи пророцтво не було проголошене

ПРИПИСИ ТА ОБІТНИЦІ

з волі людини, лише, ведені Святим Духом, промовляли святі люди від Бога» (2 Петра 1:21). «Ведені» означає те, що людей, які писали Біблію, так вів Святий Дух, що вони писали конкретно те, що Він їм наказував. Ось чому ми часто читаємо в Біблії такі вислови, як «Дух Святий прорік був устами Давида» (Діяння 1:16). Бог «видихнув» Свої слова через Давида (або інших авторів). Тож ми можемо впевнено сказа-

ти: що каже Біблія – каже Бог, хоча Він робить це через людські уста або руки, які записали ці слова.

Справа тут у питанні влади, і одна з її сутностей полягає в праві наказувати. Павло не має права наказувати нам поводитися смиренно, але Бог має. І хоча, звертаючись до своїх друзів (і до нас сьогодні), Павло використовує м'якше слово («благаю»), він все ж доносить думку, що життя в покорі – це не те, що віруючий може обирати або відкидати для себе. Це наказ Бога.

Це ключовий момент, тому що в нашому шаленому світі сьогодення такі більш м'які риси характеру, як смиренність, лагідність і терпеливість, часто ігнорують або навіть розглядають як нереальні очікування в галасі та суєті життя. Але якщо ми хочемо застосовувати вчення Біблії в повсякденні, то не можемо ігнорувати заклик жити своїм звичним життям у дусі покорі.

В нашому шаленому світі
сьогодення такі більш м'які
риси характеру,
як смиренність, лагідність
і терпеливість, часто ігнорують
або навіть розглядають
як нереальні очікування
в галасі та суєті
життя

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

Послання до Ефесян 4:1-2 – не єдиний уривок зі Святого Письма, в якому Павло закликає нас практикувати смирення. У Филип'ян 2:3 він пише: «Не робіть нічого під впливом суперечки, чи з марної слави, але вважаючи в покорі один одного за більшого від себе». І ще раз у Колосян 3:12 він каже нам «вдягнутись у ... смиренність». До нього приєднується Петро: «А всі ви вдягніться в покірливість одного супроти одного» (1 Петра 5:5). Це не випадкові судження, зроблені побіжно. Вони всі є самими словами Бога і несуть у собі Його владу наказувати нам прагнути покорі у своєму щоденному житті.

Крім Павла і Петра до теми смирення часто звертається Ісус. Хоча Він рідко вживає саме слово, суть цього поняття розсіяна по всьому Його вченню. Фактично всі характерні риси в Заповідях блаженств, яким присвячена більша частина цієї книги, є вираженням того, що я називаю «смиренням у дії».

Одним з моїх улюблених уроків Ісуса про смирення є епізод у Луки 14:7-11. Я вивчив його багато років тому та намагаюся (підкреслюю це слово) керуватися цим Його принципом у відповідних ситуаціях.

Потім, зауваживши, як вони вибирали собі перші місця, Ісус сказав до запрошених притчу: «Як хтось покличе тебе на весілля, не сідай на першій місці, щоб, бува, не знайшовся хтось, запрошений ним, поважніший від тебе, і той, хто тебе і його закликав, не підійшов і не сказав до тебе: Поступися цьому місцем! І тоді довелось би тобі з соромом посісти останнє місце. А навпаки: коли

ПРИПИСИ ТА ОБІТНИЦІ

тебе запросять, іди й займи останнє місце, щоб, коли прийде той, що тебе покликав, сказав до тебе: Друзе, сідай вище! Тоді буде тобі честь перед усіма, що сидітимуть з тобою. Бо кожний, хто виноситься, буде принижений, а хто принижується, буде вивищений.

ЛУКА 14:7-11

Щоб застосувати вчення Ісуса до нашої сучасної культури, нам потрібно думати про «почесне місце» у термінах посад, престижу, визнання або влади, на які більшість з нас спокушається. Натомість у словах Приповідок 27:2 є добре правило, якого слід дотримуватися: «Нехай вихвалює тебе інший, а не власні уста, чужий хто-небудь, – а не твої губи».

Ісус не тільки навчав смирення; Він Сам ним жив. Ми бачимо це, коли Він обмивав ноги учням на Тайній вечері (див. Йоан

13:1-11). Його вчинок вражає ще більше тому, що Він робив це у повному усвідомленні того, що Він є вічний Син Божий (вірш 3). І ми бачимо

Його найбільше смирення в тому, як Він понизив Себе аж до смерті на хресті заради нашого спасіння (Филип'ян 2:8).

Я назвав цей розділ «Приписи й обітниці», але досі не вжив жодного з цих слів у тексті розділу. Припис, утім, є синонімом для слова «наказ». Справді, мій словник дає таке визначення слова «припис»: «певний порядок [або наказ], встановлений легітимною

Покірлива поведінка

цілковито суперечить цінностям світу, але також суперечить нашій власній гріховній природі

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

владою». І звичайно ж, не існує більшої влади, ніж Бог. Обітниця при цьому є засвідченням, яке надає особі право очікувати здійснення обіцяного. Тільки Бог має безмежну силу й абсолютну чесність виконати те, що Він нам пообіцяв.

Тож тепер перейдімо до Божих обітниць стосовно тих, хто поводить у повноті покори. Апостол Петро поєднує приписи й обітниці у своєму Першому посланні 5:5-6:

*А всі ви вдягніться в покірливість
одного супроти одного, Бог бо гордим
протривить, а покірливим дає благодать.
Смирність, отже, під могутньою Божою
рукою, щоб він підняв вас угору своєчасно.*

У вірші 5 приписом є «вдягніться в покірливість». Тобто покірливість має стати такою ж часткою нас, як і одяг, який ми носимо. Нам би й у голову не прийшло з'явитися перед іншими людьми без одягу. І нам не слід думати про появу перед іншими людьми, не вдягнувшись свідомо в поставу покори.

Обітниця полягає в тому, що Бог дасть благодать покірливим. Слово «благодать» часто вживається як

Лише Бог знає, коли буде
слухний час і яким чином
найкраще виявити Своє
піднесення

синонім Божої сили (розгляньте, наприклад, 2 Тимотея 2:1; 2 Коринтян 12:9), і тут його значення саме таке. Покірлива поведінка цілковито суперечить

речити цінностям світу, але також суперечить нашій власній гріховній природі. Тож ми потребуємо Божої благодаті – тобто сприяння Його Духа, – щоб вдягнутися в покірливість, коли ми зустрічаємо різ-

ПРИПИСИ ТА ОБІТНИЦІ

них людей і стикаємося протягом дня з різними ситуаціями. І Бог обіцяє нам, що Він забезпечить нам таку благодать, коли ми будемо прагнути поводитися покірливо.

Тоді як у вірші 5 йдеться про смирення стосовно інших людей, вірш 6 говорить про смирення перед Богом: «Смириться, отже, під могутньою Божою рукою, щоб він підняв вас угору своєчасно». Смиритися під могутньою Божою рукою означає скоритися і прийняти навіть важкі обставини, призначені Божим провидінням (більше про це – у розділі 4).

Суть обітниць у вірші 6 полягає в тому, що у відповідний час Бог вас підніме. Як саме відбудеться це піднесення і коли настане цей відповідний час, залишається невизначеним, тому що це може статися в дуже різний спосіб і в різні часи. Лише Бог знає, коли буде слухний час і яким чином найкраще виявити Своє піднесення. І воно може не настати в цьому житті, але воно обов'язково відбудеться, тому що Бог, який не може обманювати, пообіцяв це.

Тепер подивімось на дві старозавітні обітници тим, хто прагне поводитися покірливо. Перша – це уривок Ісаї 57:15:

*Так бо говорить Всевишній, Вічноживий,
Святий на ім'я: «Я живу високо у святині,
та й із скрушеним і смиренным духом, щоб
оживляти дух смиренних, щоб оживляти
серце скрушених».*

Розглядаючи цей уривок Писання, спочатку зверніть увагу, як Бог описує Себе. Він Всевишній і Святий на ім'я. Цей уривок є відображенням Ісаї 6:1-7, в якому Ісаїя у видінні бачить Бога на високому і піднесеному престолі та чує, як серафими кли-

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

чуть: «Свят, свят, свят Господь сил». Побачивши Бога в Його величній славі, Ісаї був цілковито спустошений. Але в Ісаї 57:15 цей самий нескінченно Святий і Всевишній обіцяє жити з тими, хто скрушені (тобто впокорені) і смиренні духом, та оживляти їхні серця.

У цьому контексті вислів «жити з кимось» означає входити в близькі стосунки з ним. А «оживляти» тут означає надихати, підтримувати. Це вражаюча обітниця, яка супроводжує припис жити смиреним життям. Покірлива поведінка інколи може викликати в нас почуття сорому чи навіть приниження. Коли ми смиренно приймаємо такі ситуації, Бог обіцяє жити з нами і підтримувати нас.

Друга обітниця – це уривок Ісаї 66:1-2:

Так говорить Господь: «Небо – мій престол, а земля – мій підніжок. Який дім ви мені могли б збудувати? І де те місце, на якому я міг би спочити? Все моя рука зробила, і так усе те сталося, – слово Господнє. Та ось на кого я дивлюсь ласкаво: на вбогого й скрушеного духом, і на того, Що тремтить перед моїм словом».

І знов у вірші 1 та на початку вірша 2 ми бачимо нескінченну велич Бога. Небо – Його престол, а земля – просто Його підніжок. По суті все це створив Він. А втім, хоч Бог і є безкінечним у Своїй силі та славі, існують ті, на кого Він дивиться ласкаво і прихильно: це вбогі (сучасний переклад: «впокорені». – Прим. ред.) та скрушені духом, і ті, хто тремтить (з глибокою повагою) перед Його словом. Яка неймовірна обітниця!

Підсумуємо ці два фрагменти: Бог обіцяє тим,

ПРИПИСИ ТА ОБІТНИЦІ

хто буде поводитися смиренно, що Він увійде з ними в близькі стосунки, дивитиметься на них ласкаво й прихильно, підтримуватиме їх у прагненні смирення. Замість зневаги до смирення, як це було в греко-римській культурі й як досі продовжується в нашій теперішній, Бог звеличує його та обіцяє благословляти тих, хто прагне Його.

Чи не викликає це в нас усвідомлення того, що прагнення смирення – не випадкова річ, щось, про що ми думаємо зрідка, а радше чеснота, якій ми повинні старанно приділяти увагу? Уже сам той факт, що ми так недбало ставимось до смирення, повинен змусити нас упасти ниць у прах у смиренному каятті перед таким славним і милостивим Богом.

Підсумуємо те, що ми побачили в цьому розділі. Прагнення смирення в нашому щоденному житті передбачено приписами – тобто авторитетними заповідями Бога. А в Псалмі 118:4 сказано: «Ти повелів заповіді твої, щоб пильнувати вельми». Смирення – це не додаткова опція для супердуховних людей; воно для того, щоб усі віруючі практикувались у ньому в повсякденному житті. Більше того, Бог пообіцяв уділяти нам своє благословення, коли ми прагнутимемо смирення.

Але як виглядає смирення, коли ми виборюємо його щодня? У наступних восьми розділах ми побачимо, як смирення проявляється в різних обставинах

Бог обіцяє тим, хто буде поводитися смиренно, що Він увійде з ними в близькі стосунки, дивитиметься на них ласкаво й прихильно, підтримуватиме їх у прагненні смирення

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

і стосунках з людьми, з якими ми стикаємось щодня у розбитому та грішному світі. Нашим провідником буде Сам Ісус, який розпочав Свою найдовшу записану проповідь переліком контркультурних благословінь, відомих нам як Блаженства. У сукупності вони представляють образ смирення в дії – те, до чого Бог спонукає і що Він обіцяє благословити.

РОЗДІЛ 2

ВБОГІ ДУХОМ

Блаженні вбогі духом, бо їхнє Царство Небесне.

МАТЕЙ 5:3

.....

Яріс у бідності приблизно до чотирнадцяти років. То були роки Великої депресії, і багато людей було безробітними. Мій батько роботу мав, але він працював по п'ятдесят годин на тиждень, отримуючи приблизно сорок два центи за годину. Ми жили в маленькому чотирикімнатному будинку площею близько 40 квадратних метрів. Там не було ні гардеробних, ні кабінетів. Водогін у нас був, але воду ми мали гріти на кухонній плиті. Дуже часто наша вечеря складалась лише з квасолі та кукурудзяного хліба. Єдиними книгами в нашому домі були дві Біблії моїх батьків. Іграшок у нас не було.

Так, я виріс у бідності – але не в глибині убогості, про яку говорив Ісус, уживаючи вислів «вбогі духом».

Грецький відповідник слова «вбогі», яке вжив Ісус, – це «птохос». Воно застосовується, щоб описати не звичайні злидні, а крайню нужду. «Птохос» – не про той випадок, коли мої батьки намагалися звести кінці з кінцями. Це радше про особу, яка цілковито знедолена і не здатна якось змінити таке становище.

Прикладом людини в крайній нужді може бути Лазар з відомої притчі в Луки 16:19-31. Ісус описує

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

Лазаря як «убогого». Факт, що він лежав біля воріт багатого, вказує на те, що Лазар був калікою, не здатним нічим зарадити своєму лихові. Він бажав насититися тим, що падало в багатого зі столу. У нього не було квасолі й кукурудзяного хліба, як у мене в дитинстві. У нього не було нічого. Насправді Ісус не сказав нам, чи *отримував* убогий те, що падало зі столу багатого. Він просто сказав, що Лазар бажав цього.

Це картина крайньої нужди, але навіть вона не відображає тієї вбогості, про яку говорив Ісус: «Блаженні вбогі духом». Вживання слова «духом» указує на внутрішнє буття, нашу самосвідомість. Конкретно тут це означає те, як ми оцінюємо себе, зважаючи на власний духовний стан. Така крайня вбогість духу походить з нашого усвідомлення власної жадливої гріховності.

Убогість духом, можливо, найкраще ілюструє митар у Ісусовій притчі про фарисея і митаря (Лука 18:9-14). Все у цьому чоловікові свідчить про вбогість духу. Він стає здалека – ми сьогодні могли б сказати, що він сидить скраю в задньому ряду. Він не підносить очей; він соромиться свого гріха. Він б'є себе в груди; він конає через свої гріхи. Але саме молитва митаря по-справжньому передає його вбогість духу: «Боже, змилуйся надо мною грішним!»

Найперше зверніть увагу на слово «змилуйся». Для нас сьогодні це дуже звичне слово. Але грецьке слово «хіласкомаї», яке перекладається тут як «змилуйся», передбачає справедливий і святий гнів Бога на наш гріх. Плач митаря є блананням про порятунок від того гніву, на який він заслуговує і добре це усвідомлює.

ВБОГІ ДУХОМ

Більше того, аналізуючи оригінальний текст, Джон Бланшар зауважує, що митар

не думав про себе, як про одного грішника з багатьох, а так, ніби він був єдиним грішником. Він був настільки пригнічений відчуттям свого гріха, моральної неспроможності та духовної нікчемності, що гріхи інших тьмяніли у порівнянні з його власними та не мали жодного значення.¹

Митар був убогий духом. Нам може здатися, що він заслуговував бути вбогим духом. Зрештою його співвітчизники вважали митаря зрадником, Віруючі, які зростають, постійно адже він збирав податки для римської влади і на цьому збагачувався сам. Але бачать усе більше гріха у своєму житті

Але згадаймо пророка Ісаю, який був безсумнівно праведною людиною. Одного дня він мав видіння Бога у Його нескінченній величі та моральній чистоті (Ісаія 6:1-5). Відповідь Ісаї прозвучала так: «Горе мені! Пропав я! Бо я людина з нечистими устами, і живу я між людьми з нечистими устами, мої ж очі бачили Царя, Господа сил».

Ісаія вжив слово «нечистий», яке повинні були виговорювати прокажені, коли йшли дорогою: «Нечистий! Нечистий!» (Левит 13:45). Фактично Ісаія називав себе моральним прокаженим. Він був повністю спустошений власною гріховністю, коли побачив себе у присутності нескінченно святого Бога. Ісаія також був убогий духом.

Ця вбогість духу – не лише для невіруючого, щоб

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

усвідомити свою потребу в спасінні. У Блаженствах Ісус говорить про чесноти тих, хто вже перебуває в Царстві. І Він каже, що нам слід бути вбогими духом. Це повинно стати постійною щоденною поставою тих, хто зростає духовно.

Віруючі, які зростають, постійно бачать усе більше гріха у своєму житті. Йдеться не про те, що вони більше грішать, – вони просто стають більш свідомими і

Убогість духу пов'язана
насамперед зі зростанням
усвідомлення нашої безупинної
боротьби з гріхом і наших
частих падінь

чутливішими до гріха, який завжди був з ними. Це не кричущі гріхи суспільства навколо нас, а радше такі наші гріхи, як егоїзм, пихатість, ревності та заздрість і, перш за все, наше осуд-

ливе ставлення до інших. І усвідомлення того, що навіть ці гріхи, які здаються такими незначними в наших очах, могли б привести нас під гнів Божий, якби не пролита за нас на хресті спокутна кров Христа, повинно привести нас до вбогості духу.

Наприкінці свого життя апостол Павло писав: «Христос Ісус прийшов у світ, щоб спасти грішних, з яких я – перший» (1 Тимотея 1:15). Павло вживає теперішній час, описуючи себе; він не сказав «я був перший» чи «колись був», але «я – перший». Для нього вбогість духу була постійною самооцінкою.

Убога духом людина усвідомлює, що її найкращі вчинки завжди співіснують із зіпсованістю власної гріховної природи, з нечистими (тобто змішаними) мотивами та з недосконалістю дій. Ця людина визнає, що вона ніколи не досягає рівня в дотриманні закону Божого, який Ісус визначив у Матея 22:37-39:

ВБОГІ ДУХОМ

любити Бога всім нашим єством і любити ближнього, як себе самого.

Водночас ті, хто по-справжньому бачать свою духовну вбогість, не грузнуть у ній, бідакачись: «Ох, який я жалюгідний християнин!» Натомість вони шукатимуть очищення від свого гріха в Христа та Його хреста. Їм сподобались би прекрасні слова давнього гімну Вільяма Купера (1731–1800): «Є джерело»:

*Є повне крові джерело
із вен Еммануїла;
І грішників, занурених в нього,
провини пляму кров та змила.*

Друга строфа сповнена ще більшим значенням для вбогих духом.

*Розбійник при смерті серцем радів
Джерело те нарешті узріти;
Можу й я, хоч і нищий, як він,
Всі гріхи свої дочиста змити.*

Чи відгукуються вам хоч трохи ці слова? Чи відчуваєте себе так само негідним, як розбійник, що висів на хресті? Якщо так, то ви в гарній компанії, адже Ісус сказав тому розбійникові: «Істинно кажу тобі: Сьогодні будеш зо мною в раї» (Лука 23:43). І пригадуєте митаря, що молився в храмі: «Боже, змилуйся надо мною грішним?» Ісус сказав про нього: «Цей повернувся виправданий [тобто Бог признав його праведним] до свого дому» (Лука 18:13-14). Тож убогі духом побиваються через свій гріх, як ми побачимо в наступному розділі, але водночас вони віднаходять велику радість у прощенні свого гріха та праведності, яку мають у Христі.

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

Убогим духом також відгукнуться перші слова іншого давнього гімну – «Тверда скеля», написаного Едвардом Моутом (1797–1874): «Надія в мене є одна – це кров і праведність Христа». Вони бачать у крові та праведності Ісуса свою надію не лише на вічність, а й на Божу ласку кожного дня. Вони стогнуть над своїм гріхом і щиро прагнуть святості, але на свою святість вони не покладаються. Натомість вони кажуть: «Ми слуги непотрібні, виконали те, що повинні були зробити» (Лука 17:10).

Убогість духу пов'язана насамперед зі зростанням усвідомлення нашої безупинної боротьби з гріхом і наших частих падінь. Але вона також виражає себе іншими способами, які відображають смирення в дії. Наприклад, замість того щоб применшувати свій гріх чи нехтувати ним, одночасно перебільшуючи гріхи інших, убогі духом роблять якраз протилежне. Вони ототожнюють себе з митарем, який молився в храмі, вважаючи себе єдиним грішником. Вони ототожнюють себе зі святим Павлом, який називав себе першим з грішників. Убогі духом сприймають інших віруючих як кращих за них. Вони схожі на апостола Павла, який вважав себе «найменшим з апостолів» (1 Коринтян 15:9), а також «найпослідушим з усіх святих [тобто віруючих]» (Ефесян 3:8). А дивлячись на себе, вбогі духом вільно визнають, що всім, чим вони є, та усім, чого досягнули, вони завдячують Божій благодаті, яка діє в них (1 Коринтян 15:10).

Люди, убогі духом, також бачать себе повністю залежними від Бога та Його благодаті в усьому їхньому житті. Вони бачать, що завдячують Богові навіть своїм життям і диханням (див. Діяння 17:25). Вони відверто визнають, що всі здібності, таланти,

ВБОГІ ДУХОМ

духовні дари та звершення є дарами від Бога. Вони солідарні зі словами Павла у 1 Коринтян 4:7:

Хто бо тебе вирізняє? Що маєш, чого б ти не одержав? Коли ж одержав, то чому вихваляєшся, неначе б не одержав?

Тож замість того, щоб вихвалитися чи шукати визнання для себе, вони, як апостол Павло, хваляться тільки хрестом Господа Ісуса Христа (див. до Галатів 6:14).

Убогі духом не ремствують і не нарікають на скрутні обставини, які Бог допускає або привносить у їхні життя. Натомість вони визнають, що в них досі залишається багато гріха і що Бог часто використовує нещастя, щоб викрити гріх і зрощувати їх у щораз більшій подібності до образу Христа (див. Римлян 8:28-29 і Євреїв 12:10-11; більше я писав про це в розділі 4).

Особа, вбога духом, сповнена глибокої, трепетної пошани до Бога і Його Слова. Вона задається питанням, чому Той, Хто створив всесвіт і підтримує його, має низходити, щоб приділити увагу настільки незначному створінню – до того ж ще й грішному. Тому ця особа з утіхою поклоняється і віддає хвалу Тому, хто нескінченний у Своєму бутті, силі, святості, а втім рахує волосини на наших головах.

Здається, що я перебільшую наше низьке становище? Думаю, ні. Зрештою саме Ісус вирішив використовувати грецьке слово «птохос» для опису нашого духовного стану. Натомість можна було б застосувати інші, значно м'якіші слова. Власне Ісус дав нам історію про багатого й Лазаря та притчу про митаря, який молився в храмі, аби допомогти нам зрозуміти, що значить бути вбогим духом.

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

Ми живемо в культурі, яка пропагує ідею самооцінки та самоповаги. І мене непокоїть те, що таке ставлення пронизує Тіло Христове. Ми бачимо себе кращими, ніж є насправді. Ми дивимось на грішне суспільство навколо нас і можемо уподібнюватись до фарисея, який молився: «Боже, дякую тобі, що я не такий, як інші люди» (Лука 18:11).

Читаючи це пояснення того, що означає бути вбогим духом, багато з нас зізнається: «Ні, я не вбогий духом». Але нам потрібно молитися, щоб стати такими. Як ми бачили в розділі 1, нам наказано жити в смиренні, і я переконаний, що справжнє смирення починається і виростає з убогості духу. І лише коли ми стикнемося з гріховними установками та звичками, які досі нас обплутують, коли ми розпочнемо усвідомлювати, як відчайдушно далеко нам до того стану, в якому Бог призначив нам бути, ми можемо почати виражати смирення в дії.

РОЗДІЛ 3

ЗАСМУЧЕНІ

Блаженні засмучені, бо будуть утішені.

МАТЕЙ 5:5

.....

«Блаженні засмучені» – заповідь Блаженств, до якої я підходжу з найбільшим відчуттям неспроможності. Я сам так мало сумую через свій гріх. Шкодую – так; журюсь – так. Час від часу навіть бувають сльози. Але Ісус говорив про дуже глибоке горювання над гріхом, кажучи: «Блаженні засмучені».

Коли ми підходимо до цієї теми, потрібно пам'ятати дві речі. По-перше, ці ознаки мають бути характерними для всіх християн. По-друге, жоден з нас ніколи не виявить жодної з цих чеснот повною мірою. Але нам усім слід щиро бажати зростати в них. І однією з чеснот, у яких найважче зростати, є смуток через наш гріх.

Слово, яке вжив Ісус у цій заповіді Блаженства, – найсильніше в грецькій мові для позначення смутку. Це слово, яким описується смуток Якова, коли він думав, що Йосип помер (Буття 37:35).

Це слово вживається знову, коли йдеться про тих, хто сумували і плакали через смерть Ісуса (Марко 16:10). Ісус вживає це слово, щоб показати силу смутку, який Він тут благословляє. Втім, він на-

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

справді говорить про смуток не з приводу смерті, а з приводу нашого гріха.

Кожне з восьми Блаженств стосується певних постав серця. Конкретно в цьому Ісус каже про наше ставлення до свого особистого гріха. Яків поділяє цю думку:

*Очистьте руки, грішники! Освятить
серця, двоєдушники! Гляньте на ваші
злидні, сумуйте і плачте! Сміх ваш нехай
обернеться у плач, а радість – у смуток!*

ЯКІВ 4:8-10

У цій заповіді Блаженства смуток – це не просто відтінок печалі, а глибока, супроводжувана сльозами сердечна скорбота над власним гріхом. Можливо, у наш час дуже мало християн коли-небудь переживали такий смуток через гріх, але Ісус сказав, що ті, які переживають, будуть благословеними.

Ця друга риса з Блаженств природно йде за першою. Ті, хто по-справжньому вбогі духом, будуть засмучені через свій гріх. Як писав Джон Бланшар: «Бути «вбогим духом» – це бути засудженим за свій гріх, тоді як «бути засмученим» – це розкаятись за нього».¹

Молитва Давида, записана в Псалмі 50, – це приклад смутку через гріх. Але перш ніж ми поглянемо на цю молитву, згадаймо, що її викликало, як це описано в 2 Самуїла 11:1-12:15.

Цар Давид скоїв два гріхи: спочатку перелюб, а тоді, по суті, вбивство, щоб свій перелюб приховати. Бог послав пророка Натана, щоб викрити його, і у своєму майстерному обвинуваченні Давида Натан двічі вжив слово «зневажив» (2 Самуїла 12:7-11). Спочатку Давид зневажив Слово Господа – тобто

ЗАСМУЧЕНІ

Його закон (вірш 9). Вчинивши це, він також зневажив особу Бога (вірш 10).

Чому це так? Зневаження закону Божого – не просто вираз відвертої непокори, це також зневаження Його характеру, адже Його закон є відображенням саме Його характеру. Це стосується не лише таких мерзенних гріхів, як перелюб і вбивство, а й більш витончених гріхів: гордині, себелюбства, пліткарства тощо. Тож молимося, щоб Бог справді дозволив нам побачити наш гріх як відверту непокору проти Божого правила – зневагу до Божого закону і навіть Його природи.

Пам'ятаючи про це, зверніть увагу на такі слова з Псалма 50:3-7:

*Помилуй м'я, Боже, з милости твоєї;
з великого милосердя твого зітри мої
провини. Обмий мене повнотою від вини
моєї, очисти мене від гріха мого.
Провини бо мої я знаю, і гріх мій завжди
передо мною. Тобі, тобі єдиному, згрішив
я, і зло на очах твоїх учинив я, щоб ти
у вирoku твоїм був оправданий і правий,
коли будеш судити. Я ж у беззаконні
народився, й у гріху зачала мене моя мати.*

Давид визнав обидві свої провини (фактичні гріховні вчинки) і беззаконня (зле серце, з якого випливали його гріхи). Відтак він визнав, що був грішним від народження. Він грішив, тому що народився грішником.

Але, можливо, найважливіше речення в його молитві таке: «Тобі, тобі, єдиному, згрішив я». Кожен гріх є насамперед гріхом проти Бога та Його закону. Ми можемо кривдити нашого ближнього, але пору-

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

шуємо ми закон Божий. Ми грішимо проти слави Божої. Ми так ніколи й не побачимо серйозності нашого гріха і не засмутимось через нього, поки не побачимо, що цей гріх – проти Бога.

Невміння побачити, що наш гріх спрямований насамперед проти Бога, – це, я вважаю, є причиною того, чому ми переживаємо так мало сердечного

Невміння побачити, що наш гріх спрямований насамперед проти Бога, є причиною того, чому ми переживаємо так мало сердечного смутку через нього

смутку через нього. Ми схильні розглядати наш гріх першою чергою з точки зору його впливу на нас. Гріх змушує нас почуватися винними, а ми не любимо почуття провини.

Далі ми можемо розглядати свій гріх з точки зору його впливу на іншу особу. Наприклад, ми могли зашкодити її репутації нашими плітками чи недобрими словами. Але ми просто хотіли б забути про це і рухатись далі.

Ми не бачимо, що наш гріх – перш за все проти Бога. Саме Його закон ми порушили. Саме Його святість ми осквернили. Через це Бог ненавидить наш гріх; Він не може дивитися на нього байдуже.

Пуритани мали трохи каламбурний, але дуже значущий вислів. Вони говорили про «гріховність гріха». Що робить гріх таким гріховним? Той факт, що він спрямований проти Бога. Доки не збагнемо це в глибинах наших сердець, ми ніколи не сумуватимемо через наш гріх. Ось чому Давидове зізнання: «Тобі, тобі, єдиному, згрішив я» – таке важливе.

Описавши серйозність свого гріха, Давид переходить до способу порятунку від нього.

ЗАСМУЧЕНІ

*Жертви Богові – дух сокрушений:
серцем сокрушеним і смиренним ти,
Боже, не нехтуєш.*

ПСАЛОМ 50:19

Визнавши серйозність свого гріха, Давид був глибоко скрушений і щиро каявся. Ми можемо подумати, що йому *слід було б* каятись і жалкувати через зроблене. Зрештою він вчинив перелюб з Ветсавією та зробив так, що її чоловіка було вбито в бою. Ми порівнюємо наші буденніші гріхи з такими огидними вчинками та гадаємо собі, що можемо засмучуватися через них на помірнішому рівні. Та якими б незначними вони не були в наших власних очах, коли ми грішимо, ми тим самим порушуємо Божий закон. А в Писанні сказано: «Бо хто весь закон дотримає, а прогрішиться лише в одному, – стає у всьому винуватий» (Яків 2:10). Божий закон монолітний, це одне єдине ціле. Тож коли ми порушуємо щось з нього, то порушуємо весь закон.

Я пам'ятаю час, коли сильно ототожнював себе з Давидом у Псалмі 50. Його твердження про те, що Бог не нехтує сокрушеним і смиренным серцем, дуже допомогло мені. Йдеться не про те, що я вчинив якийсь «великий» гріх згідно з нашою шкалою оцінювання. Мій гріх полягав у неправильному мотиві.

Нас із дружиною запросили на служіння до одної заморської країни. Отримавши запрошення, я подумав: «А *справді, цікаво було б туди поїхати*». Порадившись з дружиною, я одразу погодився. Я не думав про те, як служитиму місії, яка мене туди запросила, чи людям тієї країни. Я думав про нас. Звичайно, я знав, що проповідуватиму, свідчитиму та вчитиму Слову Божому, і, як завжди, хотів до-

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

бре виконувати свою роботу. Але мій мотив поїхати туди був егоцентричним, а не богоцентричним!

Служіння в тій поїздки виявилось повним провалом. За більш ніж два десятки виступів та проповідей я жодного разу не відчував, що в мені діє сила Святого Духа, яка оживляла мої слова.

Я знов і знов молився за ту складну ситуацію, мені здалось, наче Бог питає мене: «Чому ти тут?» І я усвідомив, що мотив цієї поїздки насамперед полягав у власному задоволенні, а не в користі для народу Божого.

Почавши усвідомлювати, як серйозно я згрішив проти Бога, я був вбитий горем і розкаявся за свій гріх. І власне тоді слова Псалма 50:19 глибоко торкнулися мене.

Мені хотілося б сказати, що після мого розкаяння Бог одразу все змінив. Але так не сталося. Кожна проповідь і навчальна сесія давались мені важко, з боротьбою впродовж усієї подорожі. Через такий досвід Бог пронизав моє серце розумінням важливості мотивації, яка зосереджена на Ньому.

Я використав цей особистий приклад, щоб донести до наших сердець серйозність кожного гріха. У цьому випадку я *не вчинив* нічого неправильного. Я просто діяв з егоцентричного мотиву. І Бог був цим незадоволений.

Ісус благословив засмучених – скрушених серцем і розкаяних у своїх гріхах. Однак сьогодні ми бачимо так мало смутку через гріх. Чому це так? Вважаю, що причина в тому, що ми не бачимо себе грішниками. Ми не сприймаємо серйозно такі гріхи, як гординя, себелюбство та осудливий дух стосовно інших.

Ми можемо не вимовляти слів фарисея: «Боже, дякую тобі, що я не такий, як інші люди» (Лука 18:11),

ЗАСМУЧЕНІ

але глибоко всередині наше серце надто часто налаштоване саме так.

Чи смуток через гріх стосується лише тих, хто вперше приходить до Христа? Ні, Ісусові слова передано активним станом теперішнього часу. Ми могли б буквально перекласти їх як «блаженні ті, хто продовжує сумувати». Він благословляє тих, чие ставлення до гріха позначено смутком. Отже, ознакою духовного зростання християнина є збільшення в нього відчуття власного гріха і сумний настрій через це.

Тепер нам потрібно побачити *благословення* смутку над гріхом. Адже Ісус сказав, що засмучені будуть утішені. Як же вони будуть утішені? Я думаю, що переживанням Божого прощення. Це запевнення, що «де збільшився гріх, там перевершила ласка» (до Римлян 5:20), і хоч «гріхи ваші були, як багрянця, вони стануть білими, як сніг» (Ісаїя 1:18).

Зверніть увагу, як Давид завершує Псалом 50. Він упевнений, що Бог не нехтує сокрушенням і смиренням серцем. Це не просто особиста думка Давида чи його надія. Пам'ятайте, він пише під божественним проводом Святого Духа (див. 2 Петра 1:21). Таким чином, Давид каже те, що Святий Дух спонукав і наказав йому сказати. Знаючи, що те, що каже Біблія, каже й Бог, я часом люблю перефразувати якийсь вірш, наче його говорить Він сам. У цьому випадку я перефразував його словами Бога: «Сокрушенням і смиренням серцем Я не знехтую». Подумайте про це! Яке більше полегшення може отримати той, хто засмучений через свій гріх? Бог не знехтує моїм скрушенням і смиренням серцем.

Як ми бачили раніше, Ісус ужив те саме слово «засмучені», яке вживається в Біблії в контексті оп-

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

лакування смерті дорогої людини. Ісус зробив це, щоб показати силу, з якою ми маємо сумувати через свій гріх. Але поміж цими двома причинами смутку є велика різниця. У випадку смерті більше немає надії знову побачити дорогу нам людину в цьому житті. Найчастіше в часи скорботи, особливо в разі раптової та неочікуваної смерті, надія на вічність є невеликою розрадою. Ми сумуємо за цією особою зараз, і думка про те, що ми більше ніколи не побачимо померлу кохану людину в цьому житті, приголомшує. У результаті ми глибоко сумуємо.

Смуток через наш гріх є іншим. На відміну від смерті, надія є тут і тепер. Якщо ми каємося, то ми можемо принести той гріх до Хреста і відчувати негайне прощення. Ми можемо досвідчити істину, що Бог не буде рахувати той гріх проти нас; Він не знехтує скрушеним і смиренным серцем.

Тому ми можемо бути чесними із самими собою щодо нашого гріха. Нам не потрібно применшувати його або намагатись виправдати себе. Натомість ми можемо сприймати його як підлий і мерзенний акт бунту проти Бога, бо це так і є.

Наша проблема, однак, у тому, що ми не визнаємо гріх, який досі залишається в нас. Ми не усвідомлюємо, що неспроможність любити Бога всім своїм єством і любити наших ближніх як самих себе привела б нас під прокляття Бога, якщо б не діло Христа задля нас (Галатів 3:10). Ми не бачимо величезної прірви, яка існує між нескінченною святістю Бога і нашою власною праведністю в наші найкращі дні. Якщо коротко, ми не вважаємо себе грішниками – насправді, врятованими грішниками, – але все ще практикуючими грішниками, які потребують Божої благодаті прощення щоденно.

ЗАСМУЧЕНІ

Отож, смуток через гріх – це справді відображення смирення в дії. Ми не можемо бути гордими й одночасно засмученими через гріх. Ми не можемо бути осудливими щодо інших віруючих або навіть невіруючих, якщо по-справжньому смиренні та скрушені через наш власний гріх.

Утім, є ще один висновок з цієї заповіді блаженства, який нам потрібно зробити. Грецьке слово, яке Ісус ужив на позна-

чення слова «сумувати» вживається ще двічі в інших місцях, коли йдеться про смуток через гріх: 1 Коринтян 5:2 і Якова 4:9. Яків застосував його в

контексті нашого гріха, а Павло – в контексті толерування гріха іншої людини. Я думаю, що в словах Павла для нас є урок, який ми маємо вкорінювати в теперішній культурі.

Немає сумніву, що наша країна все глибше занурюється в кричущі гріхи насильства, аморальності, вбивства (особливо ненароджених), відвертої нечесності й інші види мерзенних гріхів. Яким має бути наше ставлення до них? У нас є три варіанти: змиритися з цими гріхами, засуджувати їх чи оплакувати їх. Ми точно не заплющуємо на них очі, але, думаю, більшість із нас лише засуджує такі гріхи.

Ми маємо прагнути до третього варіанту, і прикладом для нас може стати Езра в часи повернення євреїв з вигнання. Езра був побожною людиною; він «звернув своє серце на те, щоб вивчати закон Господній і виконувати його, й навчати в Ізраїлі по-

Смуток через гріх – це справді відображення смирення в дії. Ми не можемо бути гордими й одночасно засмученими через гріх

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

станов і права» (Езра 7:10). Сам живучи побожно, Езра, однак, ототожнив себе з гріхами свого народу і оплакував їх. Коли він довідався, що євреї, які повернулися з вигнання, почали одружуватися з ідолопоклонниками, то роздер на собі одежу (вираз глибокого смутку) і молився:

*Боже мій! Я соромлюсь і стидаюсь
підвести обличчя моє до тебе, Боже мій, бо
беззаконня наші розмножились понад нашу
голову, і провина наша сягає аж до неба.*

ЕЗРА 9:6

Зверніть увагу, як Езра ототожнює себе з гріхами людей: *наші* беззаконня, *наша* провина. Я вірю, що таке ставлення ми повинні виховувати в собі й сьогодні. Нам так легко відокремитись від теперішньої культури і лише виражати самовпевнений осуд.

Але ті з нас, хто перебуває в глибокій скорботі через власний гріх, цього не робитиме. Натомість ми будемо горювати над гріхами та зіпсованістю нашого народу й настійливо молитися, щоб Бог був милосердний до всієї нашої країни так само, як просимо Його про милосердя до нас. І це буде ще одним вираженням смирення в дії.

РОЗДІЛ 4

ТИХІ

Блаженні тихі, бо вони успадкують землю.

МАТЕЙ 5:4

.....

Один мій друг-підприємець слухав компакт-диск з проповідями на тему Блаженств, який я йому дав. Він розповів мені, що, дійшовши до заповіді про тихих, він переключив на наступну. Бути тихим його не цікавило. Як більшість американців, він вважав, що тиха, лагідна особа – це хтось боязкий, безхребетний, той, хто не здатний відстоювати свою думку і легко піддається домінуванню чи залякуванню.

Слово «тихі», яке вжив Ісус, має зовсім інше значення. Бути тихим і м'яким не означає боязливості, безхребетності, невпевненості у собі чи нездатності протистояти домінуванню. Це не вроджена люб'язність. По суті, це не має нічого спільного з особистістю людини чи її темпераментом. Це робота Святого Духа в людині. Водночас це чеснота, яку нам можна і потрібно плекати у своєму житті.

Грецьке слово «праус» зазвичай перекладається або як «тихий», або як «лагідний», залежно від контексту. В контексті цілей цих роздумів під «тихістю» я маю на увазі нашу реакцію на болісні дії інших людей або негаразди, які Бог допускає в нашому житті. Відтак існують два аспекти виражен-

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

ня тихості – один стосується нашого ставлення до Бога, другий – нашого ставлення до інших людей. Коли ми тихі по відношенню до Бога, то це означає, що ми:

- чутливі до Його Слова;
- підкоряємось Його провидінню.

Бути чутливим до Божого Слова – це сприймати його так, як сприймає «убогий духом», тобто визнавати, що у твоєму серці досі залишається багато невіри і гріха, який потрібно викрити, визнати, розкаятись у ньому і розібратись з ним. Тиха людина читає слова Ісуса з Матея 5:48: «Тож будьте досконалі, як Отець ваш небесний досконалий» – і усвідомлює, що якою б милою особою вона не була, їй дуже далеко до бездоганної праведності, якої вимагає Бог і яку можна знайти лише в досконалії праведності Ісуса Христа.

Коли я розмірковую про нашу євангельську спільноту в міру свого розуміння її, то мені здається,

Лише «вбога духом» особа, яка визнає свою духовну вбогість і «засмучена» через свій гріх, прагнутиме бути чутливою до Божого Слова як засобу боротьби з гріхом і зростання в уподібненні до характеру Христа

що ми більше *знав-ці* Слова Божого, ніж його *виконавці*. Ми сидимо в церкві в неділю і чуємо повчання, яке нас надихає або кидає виклик, і погоджуємося з тим, що чуємо. Можемо навіть сказати, що ця проповідь нам сподобалася.

Але вийшовши з церкви, ми про неї забуваємо. В принципі, те саме стосується щотижневих зустрічей з вивчення Біблії. Ми трохи навчаємося вдома,

потім збираємося разом і обговорюємо вивчене, але не вкладаємо його до свого серця, щоб обмірковувати і молитись над цим та намагатися застосувати в щоденному житті.

Ми не приймаємо з покірністю «посаджене» Слово Бога (Яків 1:21). Натомість ми надто часто використовуємо Писання як засіб для осудження не себе, а інших, – особливо тих, чиї гріхи більш кричущі, ніж наші власні. Тиха особа, навпаки, досліджує Писання (або слухає, чого воно навчає) не для того, щоб судити інших, а щоб дозволити Святому Духові судити її. Фактично ця людина щиро прагне, щоб Дух використав Його Слово для глибоких змін у її внутрішньому житті.

Тож ми бачимо, що ці риси Блаженств будуються одна на одній. Лише «вбога духом» особа, яка визнає свою духовну вбогість і «засмучена» через свій гріх, прагнучим бути чутливою до Божого Слова як засобу боротьби з гріхом і зростання в уподібленні до характеру Христа.

Покірність Божому провидінню вимагає насамперед того, щоб ми зрозуміли суть цього терміну. Якщо коротко, *провидіння* означає суверенне панування Бога над усім Його створінням, контролювання, керування та організацію всіх подій і обставин для досягнення Своїх цілей. На підтвердження цього судження розгляньмо наступні уривки зі Святого Письма:

*А коли Господь сил призначив, –
хто може змінити? Рука його
простягнута, – хто її відверне?*

ІСАЯ 14:27

*Згадайте давне споконвіку, що Я – Бог,
і іншого немає, рівні мені немає!*

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

*Я оповіщаю вже спочатку те, що буде:
далеко наперед, що ще не сталося.
Я кажу: Думка моя здійсниться,
Я виконаю все, що мені до вподоби.*

ІСАЯ 46:9-10

*Усі, що живуть на землі, не варті нічого!
Він чинить з воїнством небесним по своїй
волі, а й з тими, що живуть на світі,
й нема такого, хто вдавив би його по руці
і мовив йому: Що дієш?*

ДАНИЇЛ 4:32

*Нумо тепер ви, що говорите: «Сьогодні
або завтра ми підемо в те місто й
перебудемо там рік, і будемо там
торгувати й гроші заробляти».*

*Ви, що не відаєте, що буде взавтра! Яке бо
життя ваше? Ви – пара, що з'являється на
хвилинку і зникає потому. Чому б вам радше
не сказати: Коли на те Господня воля,
будемо жити, і це чи те робити.*

ЯКІВ 4:13-15

Отож, ми бачимо, що Бог діє за Своєю волею, і ми не можемо нічого вдіяти крім того, чого бажає Він. Це було б жахливо, якщо б цим закінчувались наші знання про Бога. Але Бог не лише повновладний, а й досконалий у Своїй невичерпній любові та безкінечний у Своїй мудрості, яка далеко поза нашою здатністю зрозуміти її.

Покірність Божому провидінню відтак означає визнання того, що в нашому характері є ще багато чого вдосконалювати. Бог використовує негаразди як один із засобів цього досягнути (див. Євреїв 12:5-11).

Це означає, що ми приймаємо важкі і болючі життєві події, навіть якщо вони спричинені діями інших людей, як підвладні руці нашого люблячого і безкінечно мудрого небесного Отця. Це означає, що ми віримо в те, що Бог спричиняє всі події в нашому житті – чи добрі, чи погані в нашому розумінні, – щоб співдіяти, допомагаючи нам ставати дедалі подібнішими до Христа (Римлян 8:28-29). Це значить, що ми дякуємо за все (1 Солунян 5:18) – не за обставини як такі, але за Божу обітницю використати ці обставини, щоб ми більше уподібнювались до Христа.

Зізнаюся: бути вдячним за всіх обставин – зараз для мене це виклик. Серед іншого у віці вісімдесяти шести років я маю справу з кількома серйозними проблемами зі здоров'ям, які роблять життя дедалі важчим. Тож як я дякую в цих ситуаціях?

Вище я писав, що Бог спричиняє всі обставини в нашому житті, аби співдіяти, уподібнюючи нас до Христа. Для майбутнього це чудово, але як щодо дня сьогоднішнього, коли

я переживаю якісь з тих незручностей? За відповіддю я звертаюся до останньої частини Євреїв 13:5, де Бог обіцяє: «Я тебе не zostавлю, Я тебе не покину». Грецькою ці слова звучать дуже емоційно. Так, ніби Бог каже: «*Hi!* Я ніколи тебе не zostавлю. *Hi!* Я ніколи тебе не покину».

Зізнаюся: бути вдячним за всіх обставин – зараз для мене це виклик

Тож я молюсь приблизно так: «Боже, зараз мені дуже важко, але ти пообіцяв дві речі: першу – що ти не zostавиш мене в цій ситуації; і другу – що у своїй без-

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

кінечній мудрості Ти використаєш ці важкі обставини, щоб зробити мене подібнішим до образу Христа».

Ймовірно, я ніколи не дізнаюсь, як Він робить це або навіть яким буде конкретний результат. Але Бог справді має на увазі те, що каже. Кілька місяців тому я дратувався через певні важкі прояви Божого провидіння в моєму житті. Тоді мені прийшла в голову думка, наче так говорив Бог: «Чого б ти більше хотів, щоб Я зробив: забрав з твого життя цю важку обставину, чи використав її, щоб зробити тебе більш подібним до образу Мого Сина?» Через ту думку Бог дав мені покірність прийняти те, що Він робить.

Досі в цьому розділі ми розглядали благословення бути тихим стосовно Бога. Іншим аспектом Ісусового повчання тут є тихість стосовно інших людей.

Бути тихим стосовно інших людей означає три речі:

витримувати кривди,
пробачати кривдникам
і платити добром
за зло

Пуританин Томас Уотсон писав, що бути тихим стосовно інших людей означає три речі: витримувати кривди, пробачати кривдникам і платити добром за зло.¹ Проаналізуймо, як ці три прояви ти-

хості виглядають у щоденному житті.

Витримувати кривди – це відповідати з лагідністю на образи інших людей. Ними можуть бути несправедлива критика, недобрі плітки чи навіть наклеп. Наприклад, хтось може принижувати тебе під час розмови. Або підвищення отримує замість вас той, хто явно менше на це заслуговує. Існують численні способи, як люди можуть скривдити нас.

ТИХІ

Як виглядає тихість у цих ситуаціях? Петро допомагає нам зрозуміти це, говорячи про Ісуса:

Хто був злословлений, але сам, навпаки, не злословив, хто страждав, та не погрожував, а здався на того, який судить справедливо.

1 ПЕТРА 2:23

Деякі читачі можуть подумати, що я пропагую тут християнство «придверного килимка», коли ми дозволяємо людям витирати об нас ноги. Існують християнські способи, як не допустити цього, але ми маємо урівноважувати це з фактом, що Ісус сам був найбільшим «придверним килимком»: Він дозволив, щоб Його розіп'яли лихі люди.

Одне з найбільших випробувань на нашу тихість – це те, як ми справляємося з кривдами, що нам заподіюють інші люди. Тож замість того, щоб затаїти в собі образу на них, довіримо себе Богові, який спричиняє всі ці кривди, щоб співдіяти задля нашого добра.

Другим вираженням тихості є *прощення образ або гріхів інших людей*. Класичним фрагментом з Писання на тему прощення є притча про немилосердного слугу в Матея 18:23-35; ми глибше розглянемо цей уривок у розділі 6. Але зараз поміркуйте над наступними уривками з Писання:

- Будьте, натомість, добрі один до одного та милосердні, прощайте один одному, як Бог у Христі вам простив (ЕФЕСЯН 4:32).

- Прощаючи одне одному взаємно, коли б хтось мав на кого скаргу. Так, як Господь простив вам, чиніть і ви так само (КОЛОСЯН 3:13).

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

Тож ми повинні прощати так, як Бог у Христі нам простив.

Послання до Ефесян і Колосян були написані приблизно в той самий час, тому не дивно, що Павло писав по суті те саме про прощення в обох листах. Утім, у Посланні до Колосян він додає слова: «чиніть і ви так само». Сподіваюся, ви побачите цю істину, що в обох згаданих уривках Писання наше прощення одне одному пов'язане з нашим прощенням від Бога.

Ця думка повертає нас до першої риси в Блаженствах – «убогості духом». Наша готовність пробачати іншим пропорційна нашому усвідомленню в

Наша готовність пробачати
іншим пропорційна нашому
усвідомленню в глибинах
власних сердець, як багато
нам пробачив Бог

глибинах власних сердець, як багато нам пробачив Бог. Якщо нас влаштовує наш гідний стиль життя, тому що ми не чинимо жаклих гріхів оточуючого суспільства і ми не

бачимо великої потреби в постійному прощенні, то нам, найімовірніше, нелегко пробачати іншим, коли вони грішать проти нас.

Убогі духом, однак, дедалі краще бачать, як багато гріха і розбещеності досі є в їхніх серцях. Вони усвідомлюють, що хоч їм і дали нове серце (Єзекиїл 36:26), їхнє серце досі лукаве (Єремія 17:9), а плоть, або гріховна природа, яка досі живе в них, пожадає проти Святого Духа в нас кожного дня (Галатів 5:17).

Давайте ще раз повернемося до слів Павла у Колосян 3:13: «Як Господь простив вам, чиніть і

ви так само». По суті Павло каже, що в нас немає вибору. Тому що нам було так багато прощено, ми зобов'язані прощати тим, хто грішить проти нас. Однак спонукою прощати для нас повинно бути не зобов'язання, а усвідомлення, як багато нам самим було прощено.

Мені згадується лист Павла до його близького друга Филимона, який він написав приблизно тоді ж, коли й Послання до Ефесян і Колосян. Филимон був, без сумніву, заможним, адже його дім був достатньо великим, щоб облаштувати в ньому церкву. Филимон також мав раба, Онисима, який спочатку втік від нього, а в результаті зустрівся з Павлом у Римі. Павло привів його до Христа; у Филимона 1:10 він пише про Онисима як про «мого сина, що його породив у кайданах».

Павло мав непросту дилему. Він знав, що Онисиму потрібно повернутися до Филимона, але прагнучи, щоб Филимон не просто простив Онисима, а й прийняв його «як брата любого» (вірш 16).

Лист Павла представлений у Біблії як Послання до Филимона. Зверніть увагу, як він подає своє прохання у віршах 8–9:

*Через те я, хоч і маю повну в Христі
сміливість тобі наказувати, що маєш
робити, все ж таки волію тебе просити в
любіві, – я Павло, старий вже, а тепер ще
й в'язень Христа Ісуса.*

Фактично Павло каже: «Я міг би наказати тобі вчинити те, що правильно, Филимоне. У тебе немає іншого вибору, крім як пробачити Онисима. Ти маєш обов'язок пробачати. Не зробивши так, ти згрішиш проти Бога». Але тоді Павло додає: «Все ж таки во-

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

лію тебе просити в любові». Павло хоче, щоб Филімон і сам *хотів* зробити те, що *повинен*.

Читаючи між рядків, можна зрозуміти, що Онисим не просто втік, але zarazом і вкрав дещо. Тож Павло пише у віршах 18–19:

*Коли ж він тебе чимсь покривдив чи тобі
щось винен, то це зарахуй мені.
Я, Павло, написав моєю рукою;
я тобі сплачу, того тобі не згадуючи,
що ти й самого себе мені винен.*

Це зворушливі слова. Павло, сидячи у в'язниці, каже: «Зарахуй це мені». Те саме каже Ісус Отцю: «Зарахуй гріх Джеррі мені» – і Він заплатив за все Своєю смертю на хресті. Павло каже: «Я тобі сплачу», але він тоді нагадує Филімону, що Филімон самого себе винен Павлові (визнання того, що Павло привів його до Христа). І так само ми повністю завдячуємо своїм спасінням Христові, який каже: «Прощайте один одному, як Я вам простив» (див. Єфесян 4:32).

Це приватне і дуже особисте послання Павла до Филімона – більше ніж просто лист. Це частина богонатхненного Писання. Це саме Слово Боже, і Бог не випадково Своїм провидінням направляв церковні собори так, аби вони включили його до канону Святого Письма. Він служить маленьким прикладом того, що Бог зробив заради нас через Христа.

Поміркуйте, якими ми були. Павло каже в Єфесян 2:1–3, що ми були мертві нашими провинками, що фактично ми були рабами світу, диявола і примх тіла. Більше того, ми за своєю природою були об'єктами Божого гніву. Це набагато гірше становище, ніж було в Онисима. Але Бог, багатий у своєму ми-

ТИХІ

лосерді, не лише пробачив нам величезні провини, що були проти нас (Колосян 2:13-14). Він також «разом з Ним воскресив нас, і разом посадовив на небі у Христі Ісусі» (Ефесян 2:6).

Отож ми маємо пробачати, як Бог пробачив нам. Такою є заповідь Бога. Але знову ж таки, Бог хоче, щоб ми прощали з любові, а не через те, що нас до цього змушують. А єдине, що спонукатиме нас пробачати з любові, – це наша «вбогість духом» і усвідомлення, як багато Бог нам пробачив.

Третій вияв тихості стосовно інших – це *плати ти добром за зло*. Класичним прикладом на цю тему є уривок Римлян 12:14-21:

- Благословляйте тих, що вас гонять;
благословляйте, не проклинайте (вірш 14).
- Нікому злом за зло не віддавайте; дбайте перед усіма людьми про добро (вірш 17).
- Самих себе не відомщайте, любі, а дайте місце гніву, написано бо: «Мені належить помста, я відплачу», – говорить Господь (вірш 19).

Дуже мало хто з нас на Заході переживає сьогодні справжні гоніння (див. розділ 9). Тож для того щоб застосувати ці вказівки в контексті нашого сьогодення, нам потрібно розуміти під словом «гонять» усі дії, якими нас кривдять, зводять на нас наклепи, обманюють нас чи перекривають нам шлях до кар'єрного зростання – все, що завдає нам шкоди. І Павло вказує нам благословляти, а не проклинати тих, хто робить ці речі.

Один з найкращих способів благословляти людей – це молитися за них. Часто винуватцями цих

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

образливих або шкідливих дій є наші одновірці, тож ми можемо молитися, щоб Бог благословив їх так, як ми б хотіли, щоб Він благословив нас. Якщо вони невіруючі, ми можемо молитися, щоб Бог привів їх до віри в Євангеліє і довіри до Христа задля їхнього спасіння.

Ми, звичайно, не маємо платити злом за зло та зводити наклепи на тих, хто зводив наклепи на нас. Сумно казати, але це трапляється в деяких наших церквах, коли постійно висувуються взаємні безпідставні звинувачення.

Найважливіше те, що ніколи не слід прагнути помститися за себе, відплативши комусь злом. Коли я

Підкоритись Божому
Слову і дозволити йому
звинуватити тебе вимагає
смирення

думав про настанови
Павла у Римлян 12, то
дійшов висновку, що
ми завдаємо найбіль-
шої шкоди одне одно-
му нашими словами, а

не діями. Тож візьмімо до серця вказівку Павла у
Ефесян 4:29:

*Жодне погане слово нехай
не виходить з уст ваших, а лише гарне,
що може в потребі повчити,
і щоб це вийшло на користь тим,
які чують його.*

Зверніть увагу на два принципи в словах Павла:

- Жодного поганого слова.
- Лише гарне, що може в потребі повчити.

Павло також каже в Тита 3:2: «Щоб нікого не ганьбили». Це стосується навіть тих, хто своїми словами якось нас скривдили.

ТИХІ

Ви бачите, що тихість справді є смиренням в дії. Підкоритись Божому Слову і дозволити йому звинуватити тебе вимагає смирення. Вимагає смирення не нарікати і не скаржитись на важкі та болісні події в житті, а натомість бачити в них Божий задум зрощування нас у дедалі більшій подібності до Христа. Вимагає смирення витримувати і прощати тих, хто якимось чином нас скривдив. І, звичайно, вимагає смирення платити добром за зло. Підсумовуючи, я знову процитую Джона Бланшара:

Ми не претендуємо на те,
щоб бути сильнішими,
ніж найслабші з наших
друзів, або чимось
кращими, ніж найгірші
з наших ворогів

Тихість – це визначальна чеснота, яку виробляє Святий Дух у житті християнина й яка характеризує його реакцію на вчинки Бога та інших людей. Тихість стосовно Бога – це дух покірності всім Божим втручанням, особливо тим, які можуть викликати у нас смуток чи біль, у твердому переконанні, що у всьому цьому він милостиво, мудро і суверенно діє на «добро тим, які Його люблять» (Римлян 8:28).

Тихість стосовно людей означає терпляче витримувати образливі дії інших та м'яко ставитись до їхніх помилок. Не лише тому, що все це перебуває під контролем Божого провидіння, а й через

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМирЕННЯ

визнання того, що самі по собі ми не претендуємо на те, щоб бути сильнішими, ніж найслабші з наших друзів або чимось кращими, ніж найгірші з наших ворогів.²

РОЗДІЛ 5

ГОЛОДНІ ТА СПРАГЛІ СПРАВЕДЛИВОСТІ

*Блаженні голодні та спраглі справедливості,
бо вони наситяться*

МАТЕЙ 5:6

.....

Уперших двох Блаженствах Ісус уживає найсильніші слова, які тільки можливо: грецьке слово «вбогі» стосується крайньої нужди; слово «засмучені» описує скорботу, коли помирає дорога нам людина.

Тепер ми підходимо до ще однієї пари потужних слів: «голодні» та «спраглі». Ісус не сказав: «Блаженні, хто трохи зголоднів і хоче пити», а натомість — «голодні та спраглі». Обидва слова виражають сильне бажання, подібне до описаного в таких віршах:

*Боже, ти Бог мій! Тебе шукаю пильно.
Тебе душа моя прагне, тебе бажає тіло моє
в землі сухій, спраглій і безводній.*

ПСАЛМИ 62:2

.....

*О так, коли ти розум зватимеш до
себе, з закликом звернешся до розсудку,
коли шукатимеш його, як срібла, коли
розшукуватимеш його, як схований скарб.*

ПРИПОВІДКИ 2:3-4

.....

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

Душа моя вночі тебе прагне, мій дух шукає тебе ревно, бо коли присуди твої сходять на землю, мешканці світу справедливості вчаться.

ІСАЯ 26:9

Відчувати голод і жадати справедливості, отже, означає сильне, нездоланне бажання справедливості. Із цього випливає запитання: «А що таке справедливість?»

Справедливість описує стан правоти. Згідно з Біблією це означає праведність,* тобто повне узгодження з Божим законом стосовно всього: думок, слів, вчинків і навіть мотивів. Павло виражає цю абсолютну узгодженість у Посланні до Галатів:

Усі бо, які покликаються на діла закону, – під прокляттям, бо написано: «Проклят усякий, хто не пильнує, щоб виконати все, що написано в книзі закону».

ГАЛАТІВ 3:10

Слово «все», ужите Павлом, означає, що винятків немає. За такою справедливістю ми маємо відчувати голод і такої справедливості жадати: жити в повній згоді із законом Божим.

Ніхто з нас на це не здатний; тож ми можемо запитати: «Навіщо жадати того, чого неможливо досягнути? Хіба це не марне заняття?» Павло прямо заявляє: «Немає справедливого, ані одного» (Римлян 3:10) і ще раз у Римлян 3:20: «Бо ніхто не оправдається перед ним ділами закону: законом бо гріх пізнається» (слово «оправдається» тут означає

---

*У деяких сучасних українських перекладах у Матея 5:6 вжито саме слово «праведність». – Прим. ред.)

ГОЛОДНІ ТА СПРАГЛІ СПРАВЕДЛИВОСТІ

«буде визнаний справедливим», тобто праведним). Тож ми знову ставимо питання: «Навіщо жадати не-досяжного?»

Відповідь лежить у двох розуміннях справедливості в Біблії. У першому – це справедливість, якої вимагає Бог, це досконалий послух Його закону. Саме про це говорить Галатів 3:10 – фрагмент, який ми розглядали вище. Ніхто не дорівнюється до того закону – ніхто, крім Господа Ісуса Христа. Він Сам сказав про Себе: «Я постійно те чиню, що до вподоби Йому [Богу] (Йоан 8:29).

Четверо головних авторів послань Нового Завіту – Павло, Петро, Йоан і автор Послання до Євреїв – одностайні в тому, що Ісус був досконало справедливий (праведний), тобто досконало слухняний Божому закону (див. 2 Коринтян 5:21; Євреїв 4:15; 1 Петра 2:22 і 1 Йоана 3:5). Пам'ятайте, що ці четверо писали свої послання під прямим керівництвом Святого Духа (див. 2 Петра 1:21), тож вони ви-словлювали саме те,

що хотів Бог. Тож це було свідченням Бога про Ісуса: Він був абсолютно без гріха. Або, говорячи в позитивному сенсі, Він був

«Він жив життям, яким
ми жити не могли,
і помер смертю, на яку
ми заслужили»

абсолютно справедливим, праведним. Тридцять три роки Ісус прожив у спосіб, якого нам неможливо досягнути, і все, що Ним було вдіяне, Він зробив як призначений Богом представник усіх, хто вірить у Нього заради спасіння. Відтак тому, що ми з'єднані з Христом, Бог вважає нас такими ж праведними, як Сам Христос.

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

Але як бути з нашою особистою неспроможністю жити досконало праведним життям? Ми вже бачили, що ніхто не є справедливим – отже, що відбувається з нашим гріхом, нашими поразками в дотримуванні закону Божого? Чи наш гріх просто випаровується? Чи Бог просто замітає наші гріхи під якийсь космічний килимок?

Відповідь: ні. Боже правосуддя вимагає справедливої плати, і Ісус подбав про це Своєю смертю на хресті, де Він взяв на себе справедливий і святий гнів Бога, якого заслуговує наш гріх. Як писав Павло в 2 Коринтян 5:21: «Того, хто не знав гріха, він за нас зробив гріхом». Також, як писав Петро: «Він сам у своїм тілі виніс наші гріхи на дерево» (1 Петра 2:24). Ймовірно, найбільшим ствердженням правди про Ісуса, який поніс наші гріхи, є уривок з Ісаї 53:5-6:

*Він же був поранений за гріхи наші,
роздавлений за беззаконня наші.
Кара, що нас спасає, була на ньому,
і його ранами ми вилікувані.
Усі, як вівці, ми блукали;
кожен ходив своєю дорогою;
провини нас усіх Господь поклав на нього.*

Ісус цілковито задовольнив праведні вимоги Божого закону, як у його приписах (чого вимагає Бог від нас), так і в його покаранні за нашу неспроможність досконалого послуху. Як часто кажуть: «Він жив життям, яким ми жити не могли, і помер смертю, на яку ми заслужили». У результаті всіх, хто вірить у Христа як Спасителя, виправдано, тобто Бог вважає їх досконало праведними і ставиться до них відповідно.

ГОЛОДНІ ТА СПРАГЛІ СПРАВЕДЛИВОСТІ

Ми можемо назвати це «позиційною праведністю». Тобто наша позиція перед Богом є досконалою праведністю – такою, яку мав Сам Христос. У момент, коли ми довірилися Христові як Спасителю, ми були виправдані – Бог оголосив нас праведними. Ви ніколи не будете більш або менш праведними перед Богом, аніж у момент, коли ви довірилися Христу як своєму Спасителю.

Відтак постає інше питання. Для чого мені прагнути та жадати того, що в мене вже є? Відповідь у тому, що чим більше ми зростаємо і стаємо зрілими в християнському житті, тим чутливіші ми до гріха та помилок, які в ньому бачимо. Йдеться не про те, що ми більше грішимо, а скоріше про те, що стаємо більш свідомими і більше журимось гріхом, який уже в нас є. Коли це стається, ми все більше прагнемо праведності, яку маємо лише в Христі.

У момент, коли ми
довірилися Христові
як Спасителю, ми були
виправдані

У попередньому розділі я згадував свої постійні труднощі з тим, аби дякувати Богу за всіх обставин. Ця проблема постала особливо гостро кілька тижнів тому, коли я не зміг отримати потрібну мені інформацію зі свого комп'ютера. Дещо розчарований, я взяв телефон, щоб ввести новий номер, але з якихось причин зробити це мені не вдалося. Засмучений, я вирішив піти полити кілька нещодавно посаджених рослин, але не міг знайти розпилювач, яким користувався буквально день тому. На той час я був повністю розчарований і сердитий, і настрою дякувати зовсім не мав.

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

Моє ставлення до цієї ситуації було грішним, адже ми маємо за все дякувати: *«така бо воля Божа щодо вас у Христі Ісусі»* (1 Солунян 5:18, курсив мій). Павло використовує майже ідентичний вислів у 1 Солунян 4:3: *«Це ж саме воля Божа... – щоб ви стримувались від розпусти»*. Воля Божа, щоб я стримувався від розпусти, і така сама воля Божа, щоб я дякував за всіх обставин.

Я знав, що моє ставлення того дня було грішним, і єдиним моїм порятунком була праведність Христа. Тож я пішов до Бога, визнав свій гріх і вірою вхопився за праведність, яку маю в Христі. Того дня я був голодним і спраглим за Христовою праведністю.

Цілком правомірним є те, що ми маємо відчувати голод і прагнути тієї досконалої праведності, яку ми вже маємо в Христі. Це повинно бути постійною щоденною поставою всіх

Бог нерозривно пов'язав
воєдино праведність,
яку ми маємо в Христі,
і праведність, до якої нам
потрібно прагнути

християн, які зростають у вірі, тому що ми продовжуємо грішити кожного дня. Євангеліє – Добра Новина про те, що Бог зробив для нас у Христі – наче

манна, якою Бог забезпечував ізраїльтян у пустелі. Її слід було збирати щодня і не запасати надлишку (Вихід 16:16-21). Аналогічно нам потрібно звертатися до Доброї Новини щодня, коли ми бачимо, що продовжуємо щодня грішити.

Перший рядок того чудового давнього гімну «Тверда скеля» такий: «Надія в мене є одна – це кров і праведність Христа». Це має бути правдою

ГОЛОДНІ ТА СПРАГЛІ СПРАВЕДЛИВОСТІ

для нашої надії не лише на вічне спасіння, а й на Божу милість і благословення в нашому житті сьогодні. Власне в цьому сенсі нам слід відчувати голод і спрагу за тим, що ми вже маємо в Христі.

Існує друга праведність, якої варто прагнути, – практична, якої ми маємо ревно шукати у своєму житті щодня. Бог нерозривно пов'язав воєдино праведність, яку ми маємо в Христі, і праведність, до якої нам потрібно прагнути. Він не дає одного без іншого. Відтак голодний і спраглий праведності, яку ми маємо в Христі, буде також голодним і спраглим праведності у своєму власному щоденному досвіді.

Павло писав у 2 Коринтян 5:17, що якщо хтось у Христі (позиційна праведність), той – нове створіння. Це нове створіння пристрасно прагне досвідчувати праведності. Ця радикальна зміна в наших серцях і свідомості найкраще описана в Єзекиїла 36:26-27:

*Я дам вам нове серце, і новий дух вкладки
в ваше нутро. Я вийму кам'яне серце з
вашого тіла й дам вам серце тілесне.
Я вкладки в ваше нутро дух мій і вчиню так,
що ви будете ходити в моїх заповідях та
берегти й виконувати мої установи.*

У цьому фрагменті Бог обіцяє нам дві речі: дати нове серце і вкласти Свій Дух у нас – вдихнути життя в нове серце, зробивши нас здатними прагнути справедливості в нашому щоденному житті.

Поряд з Божими обітницями ми маємо чітке вчення Святого Письма про те, що маємо прагнути справедливості. Поміркуйте над наступними уривками, які пов'язані з нашим практичним переживанням праведності:

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

*Утікай від пристрастей юнацьких;
шукай справедливости, віри, любови,
мира – разом з тими, що прикликають
Господа чистим серцем.*

2 ТИМОТЕЯ 2:22

*Він сам у своїм тілі виніс наші гріхи
на дерево, щоб ми, вмерши для гріхів,
жили для справедливості, – ми, що його
синяками зцілились.*

1 ПЕТРА 2:24

*З того виявляються діти Божі й діти
диявола: кожен, хто не чинить
справедливості, не є від Бога, а й той,
хто не любить брата свого.*

1 ІОАНА 3:10

Ми могли б додати сюди ж уривок з Євреїв 12:14:
«З усіма дбайте про мир та про святість, без якої ні-
хто Господа не побачить». Слова «святість» і «пра-

Чим більше ми прагнемо
практичної праведності,
тим краще бачимо, як
далеко нам до неї

ведність» – близькі за
значенням і деколи
вживаються взаємоза-
мінно. Тож ми маємо
прагнути праведності,
маємо жити заради
праведності, ми маємо

практикувати праведність і боротися за неї.

З Писання зрозуміло, відтак, що ми маємо
прагнути практичної праведності. Але що змусить
нас відчувати голод і спрагу за нею? Відповідь
двояка.

По-перше, як ми вже бачили, нова природа зав-
дяки Святому Духові схильна прагнути праведності.

ГОЛОДНІ ТА СПРАГЛІ СПРАВЕДЛИВОСТІ

Це може бути лише маленька іскра у новонаверненій людині, але коли вона духовно зростатиме, цей голод буде ставати сильнішим.

Друге пояснення – це вдячність за праведність, яку ми маємо в Христі. Чим більше ми прагнемо практичної праведності, тим краще бачимо, як далеко нам до неї. Це спонукає нас більше цінити праведність, яку ми маємо в Христі, таким чином породжуючи вдячність, яка мотивуватиме нас прагнути практичної праведності.

Якщо Бог наказав нам прагнути практичної праведності, і якщо ми голодні та спрагли за цим – як виглядає наш щоденний досвід праведності? В основному це послух перед моральними приписами Біблії, коли Святий Дух звертає на них нашу увагу. Очевидно, що Він не показує нам їх усіх одночасно.

Як і фізичне, духовне зростання також є повільним, поступовим і зазвичай його важко відслідкувати. З мого особистого досвіду здається, що Святий

Зростання в практичній праведності неможливе без регулярного прийняття Слова Божого

Дух зосереджується на одній або двох сферах потреб за раз. Конкретно зараз, як я зазначав, Він наголошує в моєму житті на постійній вдячності за всі обставини, навіть найскладніших.

Фраза «коли Святий Дух звертає на них нашу увагу» передбачає наш регулярний контакт з Біблією через її читання та вивчення, а також слухання пасторів та інших духовних лідерів, які навчають про неї. Зростання в практичній праведності неможливе без регулярного прийняття Слова Божого.

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

Коли ми почнемо шукати практичних виявів праведності, ми можемо бути вражені. *«Як можу я досконало дотримуватися усіх цих заповідей?»* – думаємо ми. Древній Гейдельберзький катехизис, подібний за суттю та віровченням до більш відомого Вестмінстерського катехизису, ставить схоже питання: *«Чи можуть навернені до Бога досконало дотримуватися цих заповідей?»* (Питання 114). Відтак катехизис дає таку відповідь:

Ні, адже навіть найсвятіші з людей у цьому житті стоять лише на самому початку послуху Богу; однак починаючи жити з палкими намірами, вони дотримуються всіх, а не окремих заповідей Божих.

Зверніть увагу на слова: *«Навіть найсвятіші з людей у цьому житті стоять лише на самому початку послуху Богу»*. Але їх не задовольняє бути на самому початку. Вони радше голодні й спрагли справедливості, яка – вони це знають – є недосяжною.

На стіні станції автосервісу, де обслуговують мою машину, висить великий плакат зі словами: «Доскона-

лість недосяжна, але якщо ми прагнемо до неї, то досягнемо відмінного результату».

лість недосяжна, але якщо ми прагнемо до неї, то досягнемо відмінного результату». Принцип з цього плаката корисний і для нас. Досконала праведність,

якої ми прагнемо, недосяжна в цьому житті. Однак якщо ми голодні та спрагли за нею й ревно намагаємось досягнути її, з часом ми дедалі більше зростатимемо й ставатимемо особистістю, якою Бог хоче нас бачити.

ГОЛОДНІ ТА СПРАГЛІ СПРАВЕДЛИВОСТІ

Є ще одна важлива істина, про яку я говорив у розділі 2, але про яку потрібно постійно повторювати й у яку потрібно вірити. Ми цілковито залежні від Святого Духа, який діє в нас Сам і дає можливість діяти нам. Без Його божественного сприяння ми ні на міліметр не зможемо просунутись у напрямі до практичної праведності.

Наші голод і спрага за праведністю, яку маємо в Христі, та за практичною праведністю зростають разом. Усвідомлення праведності, яку маємо в Христі, мотивує нас жити відповідно до тієї праведності, якої маємо прагнути, та якої ніколи повністю не досягнемо. Наша нездатність досягнути істинної праведності у своєму досвіді приводить нас назад до праведності, яку ми маємо в Христі.

Яким чином ці два аспекти голоду і спраги за праведністю породжують смирення? Лише вбогі духом і засмучені через гріх будуть відчувати голод і спрагу за праведністю, яку ми маємо в Христі. І лише вбогі духом усвідомлюватимуть, як далеко їм до досягнення практичної праведності. Розуміння нашої цілковитої залежності від праведності Христа і неспроможності досягнути більше практичної праведності породжуватиме в нас смирення.

Тож ми постійно повертаємось назад до першої риси з Блаженств – «убогості духу». Саме там починається смирення, і саме така чесна оцінка себе породжуватиме смирення голоду й спраги за пра-

Розуміння нашої цілковитої залежності від праведності Христа і неспроможності досягнути більше практичної праведності породжуватиме в нас смирення

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМирЕННЯ

ведністю, яку ми вже маємо в Христі, і також за практичною праведністю, якої маємо прагнути.

РОЗДІЛ 6

МИЛОСЕРДНІ

Блаженні милосердні, бо вони зазнають милосердя.

МАТЕЙ 5:7

.....

Я сидів у центральній бібліотеці міста, в якому ми живемо, і читав книгу, чекаючи, поки моя дружина повернеться зі своєї зустрічі. Поки я там сидів, туди почали заходити безхатьки, мабуть, шукаючи теплої місцини холодного, вітряного вечора. Усі вони були неохайні та трохи смердючі. Моєю реакцією було: *«Що роблять ці брудні смердючі люди у нашій затишній бібліотеці? Адже вона – не для таких...»*

Того вечора я не був милосердним. По суті я був немилосердним.

Перші чотири риси з Блаженств – убогість духу, смуток, тихість, голод і спрага за праведністю – усе це стосується нашої внутрішньої постави і наших взаємин з Богом. А тут, у цій заповіді, де зазначено, що «блаженні милосердні», Ісус починає звертатися до наших стосунків з іншими людьми.

У цьому контексті існують три синоніми, як у давньогрецькій, так і в сучасних мовах. Це «милосердя», «жалість» і «співчуття», і здається, що вони часом є взаємозамінними. Однак слово, яке вжив Ісус у Матея 5:7 (перекладене в наших Бібліях як «милосердні»), є потужнішим, ніж «жалість» чи

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

«співчуття»; воно вказує не лише на почуття, але й на дії.

Ми бачимо це у відомій притчі Ісуса про доброго самарянина (Лука 10:30-37). У відповідь на запитання законовчителя: «А хто мій ближній?» (вірш 29) – Ісус розповів притчу про чоловіка, якого побили та пограбували. У цій притчі священник і левит проігнорували цього чоловіка, а добрий самарянин «змилосердився» (вірш 33). Потім він втілив своє милосердя в дії (вірші 34–35):

*Він приступив до нього, перев'язав йому
рани, полив їх оливою і вином; потім
посадив його на власну скотину, привів до
заїзду й доглянув за ним. На другий день
він вийняв два динари, дав їх господареві
й мовив: Доглядай за ним, і те, що
витратиш на нього більше, я заплачу тобі,
коли повернуся.*

Завершивши цю притчу, Ісус запитав законовчителя: «Хто з цих трьох, на твою думку, був ближнім тому, що потрапив розбійникам у руки?» (вірш 36). Законовчитель відповів: «Той, хто вчинив над ним милосердя» (вірш 37).

Зверніть увагу на тонку відмінність між співчуттям і милосердям. Той самарянин мав співчуття, а тоді виявив милосердя.

Милосердя виражається у двох загальних напрямках: у практичному сенсі воно прагне задовольнити фізичні потреби інших людей – так, як це зробив добрий самарянин в Ісусовій притчі. Другий спосіб, яким може виражатися милосердя, – це дарування прощення тим, хто згрішив проти нас. Це важливий вираз милосердя, і ми ще звернемося до нього, але

МИЛОСЕРДНІ

спочатку розгляньмо, що каже Біблія про виявлення співчуття і милосердя до потребуючих.

Забезпечення бідних їжею було частиною старо-завітного закону. У Левит 19:9-10 сказано:

*Коли справлятимете жнива на вашій землі, то не дожинатимеш аж до країв поля і не збиратимеш колосся, що попадало. Так само з виноградника твого не збиратимеш грон до останнього, і грона, що попадали, не підбиратимеш; для вбогого й приходня покинеш їх.
Я – Господь, Бог ваш.*

У Псалмі 40:2 сказано:

Блажен, хто дбає про нужденного та вбогого; в лиху годину Господь його врятує.

Ще раз ми бачимо турботу про вбогих у Ісаї 58:7, 10:

[Ось піст, який Я люблю...]: з голодним своїм хлібом поділитись, увести до хати бідних, безпритульних, побачивши голого, вдягнути його, від брата твого не ховатись. Коли голодному ти віддаси хліб твій, наситиш пригніченого душу, тоді засяє твоє світло в пітьмі, тьма твоя буде, немов південь.

Апостол Павло зупиняється на цьому принципі в Галатів 6:9-10:

Робімо добро без утоми: своєчасно, як не ослабнемо, жатимемо. Отож, поки маємо час, робімо добро всім, а зокрема рідним у вірі.

Найважливіший фрагмент Писання на тему давання – це 2 Коринтян 8–9. Коли ми навчаємо за-

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

гальних речей про ідею давання, більшість з нас використовує ці два розділи як фундаментальні фрагменти одночасно і на тему мотивації, і щодо практичних виявів давання. Хоча ми часто використовуємо ці принципи в контексті пожертвувань для наших церков або місіонерських організацій, Павло насправді писав ці розділи, щоб заохотити коринтянських віруючих ділитися з людьми, яких вони ніколи не бачили, – з убогими святыми в Єрусалимі, які зазнавали переслідувань через віру в Ісуса.

Ми бачимо, відтак, що є чимало свідчень і в Старому, і в Новому Завітах про те, що ми маємо бути милосердними та співчутливими до тих, хто має потребу чи то вдома, чи то за кордоном. Тож коли Ісус казав «блаженні милосердні», Він точно мав на увазі милосердя до тих, хто фізично обділений або нужденний.

Але як щодо *духовних* потреб вбогих і нужденних? Припустимо, що ми здатні завдяки щедрим жертвам усіх християн вивести силу-силенну чоловіків, жінок і дітей з умов жалюгідної бідності на пристойний рівень життя. Якщо б ми мали зробити це, нехтуючи їхньою долею у вічності, ми зробили б їм жахливу фатальну послугу. Як сказав Ісус: «Бо яка користь людині здобути світ увесь, а занапастити свою душу? Що бо людина може дати взамін за власну душу?» (Марко 8:36-37).

Протягом першої половини ХХ століття виникло невинуватене розділення фізичних і духовних потреб людей. Багато ліберальних церков відмовилися від біблійного євангелія на користь того, що називалось «соціальним євангелієм», або задоволенням фізичних потреб убогих і потребуючих. На жаль, багато євангельських церков, боячись відхилитися в

МИЛОСЕРДНІ

цьому напрямі, покинули всі спроби служити фізичним потребам людей. Очевидно, Біблія не підтримує такого розділення. Натомість ми маємо сприяти людям у задоволенні і фізичних, і духовних потреб.

Петро та Йоан – добрі приклади цього. Дорогою до храму вони зустріли чоловіка, каліку від народження, який попросив у них милостиню. Петро відповів:

«Срібла й золота нема у мене; що ж маю, те тобі даю: В ім'я Ісуса Христа Назарянина, встань і ходи!» І схопивши його за правицю, підвів його, і тієї хвили окріпли його ноги із суглобами.

ДІЯННЯ 3:6-7

Відповідь Петра стала добре відомою і класичною фразою протягом століть. Дехто зловживав його словами, обґрунтовуючи необхідність задоволення лише фізичних потреб людей; але насправді, хоча Петро таки зцілив чоловікові ноги та суглоби – задовольнив його найбільш очевидну фізичну потребу, він зробив це в ім'я Ісуса Христа Назарянина. Пізніше в храмі він використав зцілення чоловіка як нагоду проповідувати євангеліє (Діяння 3:11-26). Для Петра та Івана не існувало розділення між істинним євангелієм і фізичними потребами скаліченої людини.

Найбільший вияв милосердя – це Боже прощення наших гріхів і введення нас у Своє царство. Ми бачимо в розділі 4, що Павло описує нас як тих, які були духовно мертвими, рабами й об'єктами Божого гніву (Ефесян 2:1-3). Ми не просто не заслуговували на Божу ласку. Ми заслуговували на кару. Нас справедливо очікував Божий гнів.

Далі Павло використовує один зі своїх улюблених прийомів протиставлення: «Та Бог, багатий

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

милосердям» (Ефесян 2:4). Бог описаний як милосердний у численних фрагментах Старого Завіту (див., наприклад, Вихід 34:6; Неемія 9:31; Псалом 102:8; 144:8). Усі ці прояви Божого милосердя розглядаються в контексті нашого гріха та Божого суду. І ми маємо виявляти милосердя у світлі Божого милосердя до нас.

У розділі 4 я обіцяв, що ми звернемося до класичного фрагменту на тему прощення як вияву милосердя. Йдеться про притчу про немилосердного слугу в Матея 18:23-35. Приводом для неї стало Петрове запитання до Ісуса: «Господи! Коли мій брат згрішить супроти мене, скільки разів маю йому простити? Чи маю до сімох разів прощати?» (вірш 21).

Ісус відповів йому: «Не кажу тобі: До сімох разів, але – до сімдесяти раз по сім» (вірш 22). По суті, ти маєш прощати стільки, скільки проти тебе грішитимуть.

Далі Ісус розповідає історію про слугу, який винен був своєму панові десять тисяч талантів (приблизно 6 мільярдів доларів на сьогодні). Слуга не міг сплатити цієї суми, і з почуття жалю пан пробачив йому той борг. Але коли слуга відійшов, то побачив іншого слугу, який заборгував йому сто динаріїв (приблизно 12 тисяч доларів на цей час). Його товариш благав, щоб той потерпів трохи, але він відмовився. Зараз 12 000 доларів – немала сума, але порівняно з 6 000 000 000 – це дрібниця.

Суть притчі в тому, що всі ми винні Богові десять тисяч талантів. Не минає й дня, щоб кожен з нас не згрішив багато разів, чи то думкою, чи словом, вчинком або мотивом. Причина, через яку ми не усвідомлюємо цього, – у тому, що ми думаємо про гріх лише з точки

МИЛОСЕРДНІ

зору кричущих гріхів у суспільстві. Ми не сприймаємо вияви власної нетерпеливості, короточасні спалахи гніву чи грубі відповіді іншим людям як гріх.

Більше того, тяжкість нашого гріха не вимірюється його впливом на інших людей, але наругою над нескінченною величчю та святістю Бога. Яким би важким не був гріх ін-

шої людини проти нас

чи як часто проти нас

не грішили б, ми маємо

прощати, тому що

Бог простив нам са-

мим такий великий

борг гріха. Більше

того, як сказав Ісус у

кінці тієї притчі (вірш 35), ми маємо прощати «з серця свого» – не поверхнево, але щиро, усвідомлюючи, як багато нам було прощено.

Зверніть увагу на наслідки непростення в притчі. Пан був розгніваний на слугу, назвав його негідником і передав катам до тих пір, аж поки не поверне йому всього боргу. Це притча, тому не кожну деталь можна ототожнювати з реальним життям. Тож ми не можемо описати, на що було б схоже це покарання в реальності. Але притча таки вчить нас, наскільки серйозним наслідком є непростення тих, хто грішить проти нас.

Ця притча ставить питання: що означає прощати? Зверніть увагу на наступні фрагменти Писання:

*Я, я стираю твої провини заради мене
самого, гріхів твоїх не згадую вже більше.*

ІСАЯ 43:25

.....

Тяжкість нашого гріха
не вимірюється його впливом
на інших людей, але наругою
над нескінченною
величчю та святістю
Бога

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМІРЕННЯ

Я бо буду милостив супроти їхньої несправедливості, і їхніх гріхів не буду згадувати більше.

ЄВРЕЇВ 8:12

Ні їхніх гріхів, ні беззаконня більше не згадуватиму. А де прощення гріхів, там непотрібно вже приносу за гріхи.

ЄВРЕЇВ 10:17-18

Усі ці три фрагменти об'єднує спільна ідея: Бог більше не згадує наші гріхи. Він стирає їх і ніколи не пригадує знову.

Ось що означає прощати: не згадувати гріхів проти нас. Хтось зауважив, що забувати і не згадувати – це не одне й те саме. Ми ненавмисно забуваємо багато чого: де поклали ключі від машини та інші подібні речі. Але

Забувати і не згадувати –
це не одне й
те саме

тут ми свідомо обираємо не згадувати це. Ми можемо прийняти рішення не програвати у своїх думках чийсь гріх

проти нас. Ми можемо зробити вибір не пригадувати той гріх знову – ані собі, ані іншій особі чи тому, хто згрішив проти нас. Пригадування гріха свідчить про те, що ми пробачили не по-справжньому або й досі намагаємося пробачити, і нам потрібно продовжувати працювати над цим, просячи Бога допомогти нам.

Зазвичай прощення – це не просто подія, яка відбувається одномоментно в часі. Навіть якщо ми сказали: «Я тобі пробачаю», часто нам важко зробити це. Нерідко образи, які потребують прощення, не минають легко, і нам потрібно знов і знов приймати рішення не пригадувати їх.

МИЛОСЕРДНІ

Є ще одна істина, яку нам потрібно побачити, щоб розуміти суть прощення. Коли пан у притчі пробачив величезний борг у десять тисяч талантів, його капітал негайно зменшився на приблизно 6 мільярдів доларів у перерахуванні на сучасну валюту. Ціну Божого прощення неможливо виміряти грошима – вона вимірюється смертю Його Сина на хресті, щоб заплатити за наші гріхи. Це невимірنا ціна.

Прощення нам коштує теж. Це означає, що ми відпускаємо свою кривду й образу і ніколи не будемо нагадувати про це, навіть самим собі.

А якщо особа, яка образила нас, віруюча, це означає, що ми маємо молитися за неї, адже Ісус сказав: «А я кажу вам: Любіть ворогів ваших і моліться за тих, що гонять вас» (Матей 5:44). Якщо ж той, хто образив нас, невіруючий, нам слід молитися за його спасіння.

Прощати інших означає, що ми сприймаємо себе як боржників, які завинили

десять тисяч
талантів

Ми побачили, чому важливо бути милосердним і у фізичній, і в духовній сферах. Як ці два прояви милосердя виявляють смирення в дії?

Згадайте мою реакцію на безпритульних у бібліотеці. Я виявив пиху. Як сміють ці люди захоплювати цей милий простір для представників середнього класу?! Смирення щиро б сказало: «На їхньому місці, якби не милість Бога, був би я». Смирення подумало б: «Чи можу я чимось допомогти цим людям?» Смирення визнало б, що це Господь робить когось убогим, а когось багатим (або в нашому випадку – людиною середнього класу). Господь принижує, але

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМирЕННЯ

й підносить угору (1 Самуїла 2:7). Якщо в економічному чи соціальному плані мені чимось краще, ніж цим безхаткам, то це все завдяки милості Божій.

Бог справді засудив мене в моєму немилосердному ставленні, і я почав думати, як ми з дружиною могли б виявити милосердя до цих людей. Оскільки у своєму віці я не маю фізичної змоги безпосередньо бути задіяним, ми почали сприяти фінансово одній місії, яка забезпечує бездомних харчуванням і притулком у нашому місті.

Але справжній вияв смирення в дії полягає в прощенні інших, коли вони якимось чином згрішили проти нас. Прощати інших означає, що ми сприймаємо себе як боржників, які завинили десять тисяч талантів. Це означає, що ми поширюємо милосердя, тому що самі отримали милосердя від Бога (див. Матей 18:33). Знову ми бачимо, що милосердні люди – вбогі духом, свідомі того, що вони нічим не кращі (а, можливо, навіть гірші), ніж ті, які грішать проти них. Тож, як я казав раніше, смирення в дії починається з вбогості духу. Усі наступні чесноти впливають з цієї.

РОЗДІЛ 7

ЧИСТІ СЕРЦЕМ

*Блаженні чисті серцем,
бо вони побачать Бога.*

МАТЕЙ 5:8

.....

Упродовж багатьох років я припускав, що вислів «чисті серцем» стосується моральної чи сексуальної чистоти. Звичайно, тут йдеться і про це та кож, але означають ці слова набагато більше.

Щоб краще зрозуміти, що значить бути чистим серцем, корисно подивитися на різні значення, в яких у Біблії вживається слово «серце». На додаток до фізичної функції як органа, що розташований у наших грудях, Джон Бланшар називає вісім функцій серця, визначених у Святому Письмі. Отже, це:

- вмістилище емоцій;
- інструмент розуміння;
- засіб раціонального мислення;
- орган, пов'язаний із совістю;
- вмістилище мотивів;
- корінь наших бажань;
- орган, задіяний у прийнятті рішень;
- місце, де живе віра.¹

Відтак ми бачимо, що слово «серце» означає внутрішнє єство людини, «справжнього тебе» – те, що робить людину такою, якою вона є.

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

Слово «чистий» уживається для позначення ретельно випраного одягу, зерна, з якого обібрали всю полову, і золота, яке очищали доти, аж доки не видалили всі домішки. Відповідно чистим є серце, вільне від усіх гріховних бажань. У позитивному сенсі це означає любити Бога всім твоїм серцем, усією твоєю душею та всією думкою твоєю (Матей 22:37) і робити все в житті на славу Божу (1 Коринтян 10:31).

Але тут ми стикаємось з проблемою. Як бачимо з восьми різних функцій серця, духовне серце є дуже складним. Кожен з нас може відчувати спокусу згрішити в будь-якому з цих спрямувань. Більше того, наші серця лукаві й до кінця зрозумілі лише Богові. Ми не здатні проникнути в глибини власних мотивів. Ми можемо прагнути прославляти Бога, але у своєму серці хочемо при цьому виглядати добре. Під час прийняття рішень ми схильні виправдати дію, що, як ми знаємо, не узгоджується з волею Божою. Наше розуміння і наші міркування зазвичай затьмарюються нашими бажаннями. Якщо бути чесними перед собою, то маємо визнати, що чистого серця в нас нема.

Але як зростати в чистоті серця? Я думаю, це починається з прийняття влади Христа в нашому житті. Що це означає?

Інколи про владу Христа розповідають на прикладі з машиною. Ти їдеш собі в машині твого життя з Ісусом на пасажирському місці й в певний момент Ісус каже: «Я хочу кермувати». Отож ти віддаєш керування своїм життям Йому. Таким чином ти визнаєш Його владу над своїм життям.

Останніми роками я дійшов висновку, що цього прикладу з автомобілем недостатньо, щоб зобразити владу Христа. Ближчим до правди є те, що

ЧИСТІ СЕРЦЕМ

Христос не каже: «Я хочу кермувати», а радше «Ця машина належить мені». Павло говорить на це так: «Уже не належите до себе самих. Ви бо куплені високою ціною!» (1 Коринтян 6:19-20).

Осягнути правду, що ми більше не належимо собі, а належимо Христові, означає збагнути фундаментальну істину християнського життя. І також зрозуміти в практичному сенсі, що означає бути чистим серцем.

Інший приклад, можливо, краще допоможе усвідомити панування Христа над нашим життям. Припустимо, я продаю вам об'єкт комерційної нерухомості, за який я вже заборгував іпотечні виплати. Ви не лише платите мені справедливую ціну за нерухомість, а й сплачуєте мої протерміновані платежі. Тепер те майно повністю належить вам. Я більше не впливаю на те, як воно використовуватиметься. По суті, це те, що зробив Христос. Своєю смертю на хресті Він сплатив наш борг Богові, борг, який ми ніяк не змогли б сплатити самі. Як каже Павло в Тита 2:14: «[Христос] віддав себе самого, щоб викупити нас від усякого беззаконня та щоб очистити собі народ, що був би його власний, ревний до добрих діл».

Це не означає, що Ісус хоче, аби ви питали Його, шкарпетки якого кольору вам надіти сьогодні. Це означає, що Він хоче, аби ви постійно пам'ятали, що ви не належите собі. Куплені високою ціною, ви – Його власність.

Щойно ми визнаємо Боже право власності на нас, стає зрозумілою наша відповідальність: усе, що ми робимо, повинно служити Божим цілям. А центральною серед Божих цілей, як показує Писання, є Божа слава. Павло закінчує коротке послання про

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

сексуальну чистоту настановою: «Тож прославляйте Бога у вашому тілі!» (1 Коринтян 6:20). Те саме він каже в 1 Коринтян 10:31 після дискусії про споживання ідоложертовного м'яса: «Чи ви, отже, їсте, чи п'єте, чи що-небудь робите, усе робіть на славу Божу!» Це, безумовно, і є чистотою серця.

Багато років тому, коли мені ще не виповнилося тридцяти, мені дали книгу «Невже ми не маємо прав?»¹

Саме любов Христа до нас,
як бачимо у євангелії,
дає нам правильний
стимул і єдину тривку
мотивацію прагнути
чистоти серця

Я не міг завершити її, тому що відповідь авторки була: «Ні, ми не маємо прав». У той період свого християнського життя я не міг цього прийняти, однак зараз я погоджуюся з нею. Я не маю прав,

тому що я більше не «володію» собою. Я не маю права на добре здоров'я, хоч я відповідальний за те, щоб жити розсудливо, аби не шкодити власному здоров'ю. Я не маю права на успіх в житті, хоч я відповідальний за те, щоб прагнути досконалості в роботі, до якої б Бог мене не покликав. Я не маю права на те, щоб зі мною поводитися справедливо та гідно, хоч я відповідальний за те, щоб поводитися з іншими справедливо і гідно (див. Матей 7:12; 22:39).

Оце останнє твердження здається несправедливим, чи не так? Відповіддю на цю очевидну несправедливість є те, що тепер Господь Ісус Христос володіє правом на моє життя, і Він використовує його з досконалою любов'ю та мудрістю таким чином, щоб добре чи погане ставлення інших дало змогу більше уподібнитися до Нього.

ЧИСТІ СЕРЦЕМ

Тепер повернімося до прикладу з машиною, коли Ісус каже: «Ця машина належить мені». Я й далі керую машиною, але я визнаю Його право власності, тож тепер моя мета – їхати вже не туди, куди хочу я, а тільки туди, куди хоче їхати Він. Перенесемо цей приклад до реального життя. Це все ще моє життя. Я все ще використовую свої здатності до розуміння та міркування. Я все ще маю емоції, мотиви й бажання. Але щоб бути чистим серцем або, краще сказати, намагатися бути чистим серцем, я повинен віддати всі ці дії серця у власність Христа.

Ідея того, що Ісус є «власником» нашого життя, виглядає радикальною для сучасного суспільства, яке культивує незалежність, – навіть для суспільства християнського. Багато віруючих не впевнені, чи подобається їм ця ідея. Вони із задоволенням живуть «порядним християнським життям» і уникають тяжких гріхів, але віддати контроль над своїм життям Христові – це вже інша справа. Що мотивуватиме християн зробити це? Відповідь полягає в нашому розумінні любові Христа до нас, виявленої в євангелії. Ісус, який «володіє» нами, – це той Ісус, який помер замість нас, щоб врятувати від справедливого та священного гніву Божого.

Один з моїх улюблених уривків Писання – 2 Коринтян 5:14-15:

Бо любов до Христа спонукує в нас цю думку: Коли один умер за всіх, то всі вмерли. А він умер за всіх, щоб ті, що живуть, жили вже не для самих себе, а для того, хто за них умер і воскрес.

Що має на увазі Павло, коли каже, що любов до Христа спонукує нас? Кілька років тому Кеннет

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

Уест, викладач грецької мови в Біблійному інституті Муді, зробив розширений переклад Нового Завіту. Ось як він переклав 2 Коринтян 5:14:

*Бо любов, яку Христос має [до мене],
тисне на мене звідусіль, стверджуючи мене
в єдиній цілі та забороняючи розглядати
будь-що інше, огортаючи мене ніжністю,
даючи мені спонукальний мотив, привівши
мене до висновку, що якщо Один умер за
всіх, то всі вмерли.³*

«Єдина ціль» – це лише один орієнтир у житті, і жодного іншого. Крапка. Ось що таке чистота серця. Що змушувало Павла зосереджуватися на цій єдиній цілі? Любов Христа, виявлена в Його смерті за нас. І яка ж ця ціль? Більше не жити заради себе, а жити заради Того, хто помер за нас.

Чи означає це, що всі інші цілі неправомірні? Зовсім ні. Ми всі маємо цілі. В мене є ціль закінчити цю книгу, ще одна – організувати щось особливе для моєї дружини на річницю шлюбу тощо. Але при цьому ми повинні пам'ятати, що наша головна мета – жити в постійному усвідомленні того, що Христос є нашим «власником», і ми живемо заради Нього, а не заради себе.

В обговоренні цього питання також буде корисним ще один уривок з Писання – Римлян 12:1:

*Тож благаю вас, брати, на милість Божу,
віддати тіла ваші як жертву живу, святу,
приємну Богові: богослужбу від вас розумну.*

Віддати свої тіла (а також серця) – це визнати Христа власником нашого життя. Це суб'єктивна, особисто пережита відповідь на об'єктивну правду про те, що ми є Його власністю. Але знову ж таки, що Павло подає як переконливий мотив учинити

ЧИСТІ СЕРЦЕМ

це? Милосердя Боже, виявлене в смерті Христа замість нас за наші гріхи. (Щоб глибше пізнати вимір виявів Божого милосердя, див. Римлян 5:6-10 і Ефесян 2:1-7.)

Може здаватися, що я постійно веду вас назад до євангелія. Це правда, адже саме любов Христа до нас, як бачимо у євангелії, дає нам правильний стимул і єдину тривку мотивацію прагнути чистоти серця.

Однак нам потрібно більше, ніж відповідний стимул і жива мотивація, якщо ми маємо зростати в чистоті серця. Ми потребуємо, щоб Святий Дух діяв у наших серцях і давав змогу діяти нам. Два фрагменти у Святому Письмі підсумовують нашу відповідальність, щоб зростати в чистоті серця.

Перший – це Псалми 85:11:

*Господи, навчи мене путі твоєї, щоб я
ходив у твоїй правді; води моїм серцем,
щоб перед іменем твоїм острах мало.*

Ми не можемо своєю силою волі вести наші серця, щоб вони мали острах перед іменем Божим – тобто благоговіти перед Богом і прагнути прославляти Його. Ось чому, як і Давид, ми маємо зробити молитву про це невід'ємною частиною нашого щоденного життя.

Другий фрагмент – це Римлян 12:2:

*І не впадінюйтесь до цього світу,
але перемінюйтесь оновленням вашого
розуму, щоб ви переконувалися,
що то є воля Божа, що добре, що вгодне,
що досконале.*

Хоча в цьому вірші Святе Письмо не згадується, без сумніву, про нього тут йдеться. Наша свідомість може бути перетворена, лише якщо вона постійно буде відкрита для впливу Слова Божого. Це означає,

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

що нам необхідно регулярно читати і вивчати Біблію, застосовуючи отримані знання в щоденному житті.

Чистота серця – або, краще сказати, її прагнення – породжує смирення в дії, коли ми стаємо більш зосередженими на Богові в нашому повсякденному житті. Визнання того, що ми тепер належимо не собі, а Христу, вимагає смирення. А усвідомлення того, наскільки роздвоєні наші серця, – як часто наші бажання, мотиви, емоції та прийняття рішень спрямовані більше на нас, ніж на Христа, – справді впокорює.

Визнавши те, як далеко нам ще до чистоти серця, ми повертаємося до перших Блаженств: стаємо вбогими духом і тужимо через те, що наші серця такі роздвоєні. Це впокорює. Але та щира покора має повернути нас до євангелія, де ми бачимо себе в єднанні з Тим, хто єдиний мав досконало чисте серце за всю історію. Це мотивуватиме нас і наділятиме силою прагнути того, чого ми ніколи не зможемо повністю досягнути – бути чистими серцем.

Мені дуже подобаються гімни мого дитинства, і нещодавно я роздумував над одним з них під назвою «Моя віра дивиться на Тебе». Остання фраза його першої строфи звучить так:

*Забери мою провину,
О дозволь мені з цього дня
Бути повністю Твоїм!*

«Бути повністю Твоїм». Ось що значить бути чистим серцем. Цього я прошу в молитві для себе і також для вас.

РОЗДІЛ 8

МИРОТВОРЦІ

*Блаженні миротворці,
бо вони синами Божими назвуться.*

МАТЕЙ 5:9
.....

Конфлікт і, як наслідок, потреба в миротворчості сягає в давнину історії людства аж до Каїна, сина Адама й Єви, який убив свого брата Авеля. Відтоді не вщухають конфлікти між племенами та народами, а в наш час – між профспілками та керівництвом, учнями та шкільними адміністраціями і, на жаль, занадто часто – між угрупованнями в церквах і деномінаціях, або навіть усередині сімей.

Тож на сьогодні є велика потреба в людях, які вміють грати роль миротворців, чи то між народами, між працівниками та управлінням, чи то між студентами та адміністрацією. Є навіть чудова організація під назвою «Служіння миротворчості» (*Peacemaker Ministries*), яка через посередництво прагне до встановлення миру в церквах або сім'ях. Ми повинні бути вдячними всім людям, які прагнуть бути миротворцями на різних щаблях суспільства.

Але немає сумнівів, що Ісус не мав жодного з цих людей на увазі, коли казав: «Блаженні миротворці». Він звертав свої слова до тих, які були безсилі грати роль миротворців на національному чи міжнародно-

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

му рівні. Він навіть не мав на увазі людей, здібних і навчених нести мир у церкви або сім'ї, хоч яким важливим не було б це служіння. Радше, як і у всіх Заповідях блаженств, Він говорив про те, що повинно було бути правдою для всіх Його слухачів на той час, і має бути істиною для всіх віруючих сьогодні.

Ісус казав про примирення, коли ми самі залучені в конфлікт з іншими. Отже, щоб дослідити цю заповідь блаженства, нам потрібно звернутися до першопричини конфліктів між нами.

Читаючи послання Нового Завіту, ви помітите, як часто звертається увага на конфлікт. У Галатів 5:15

І саме тому, що ми плакаємо
душевний біль, завданий
нам іншими людьми, і таїмо
в серцях почуття образи,
ми вступаємо в словесний
конфлікт

Павло попереджає:
«Коли ж ви між собою
гризетеся та їсте один
одного, вважайте, щоб
один одного не знищи-
ли!» Коли він пише про
вчинки тіла, разом з та-
кими кричущими гріха-
ми, як розпуста, він

згадує ворогування, чвари, заздрість, гнів тощо (Галатів 5:19-21). Коли Яків запитує: «Звідки між вами війни, звідки суперечки?» (Якова 4:1), він пише в загальному контексті обговорення гострого язика як спричинника гріхів (Якова 3:6-4:2). У Старому Завіті Соломон звертає увагу на зловживання язика, коли пише: «Легідна відповідь гасить гнів, дражливе слово викликає лютощі» (Приповідки 15:1).

Часто конфлікти виникають через гріхи язика. Але язик – це лише інструмент. Справжня проблема – це серце, адже Ісус сказав: «З повноти бо серця уста промовляють» (Матей 12:34). Це через

МИРОТВОРЦІ

гордість, гнів, заздрість і тому подібне, що є в наших серцях, ми говоримо кривдні й образливі слова один одному. І саме тому, що ми плаємо душевний біль, завданий нам іншими людьми, і таїмо в серцях почуття образи, ми вступаємо в словесний конфлікт.

Отже, щоб стати миротворцями, ми повинні почати із самих себе. Треба запитати себе: «Чому я роблю різкі зауваження іншій

людині? Чому я висловлююся принизливо про інших?» Ми також повинні запитати себе: «Що викликає моє невдоволення цією людиною?» або «Чому я продовжую

плекати завдані мені образи замість того, щоб пробачити їх? Що змушує мене заздрити або ревнувати до цієї людини?»

Щоб навіть поставити ці запитання, ми повинні визнати подібне ставлення зі свого боку. Але оскільки знаємо, що воно грішне, ми схильні жити заперечуючи, що воно в нас є.

Нам потрібно розправитися з гріховними пристрастями нашого власного серця, перш ніж ми зможемо впоратися з будь-яким конфліктом з іншими людьми. Отож, з чого почати? Один із способів – повернутися до кожної з рис попередніх Блаженств і молитовно й уважно запитати себе, наскільки ми відповідаємо кожній з цих рис. Чи я можу назвати себе вбогим духом? Чи сумую через свій гріх? Чи дійсно я тихий перед Богом та стосовно інших людей? Чи справді я голодний і спраглий справедливості не

Нам потрібно розправитися з гріховними пристрастями нашого власного серця, перш ніж ми зможемо впоратися з будь-яким конфліктом з іншими людьми

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМирЕННЯ

лише своєю поведінкою, а й своїм серцем? Чи милосердний я до тих, хто грішить проти мене, тому що знаю, наскільки Бог милосердний до мене? Чи прагну я чистоти серця у стосунках з Богом, ґрунтуючись на факті, що більше належу не собі, а Христові? І якщо я дійсно є Його власністю, тоді чи має значення те, як до мене ставляться інші? Тому що тепер це – вже Його справа.

Поставивши собі ці запитання абсолютно чесно, ми прийдемо до глибокого почуття смирення. Тільки тоді ми будемо в змозі стати миротворцями.

Миротворчість там, де є конфлікт з кимось іншим, – це не наше право вибору, а заповідь Бога. Ми

Миротворчість там,
де є конфлікт з кимось іншим, –
це не наше право вибору,
а заповідь Бога

повинні *прагнути* дбати про мир з усіма (Євреїв 12:14). Слово «прагнути» – це переклад грецького слова «діоко». Це дуже сильне слово і найчастіше воно вико-

ристовується в значенні «переслідувати». Павло вживає його у Филип'ян 3:12, 14, кажучи: «Я змагаю», «Я женуся». У 2 Тимотея 2:22 він спонукає Тимотея «шукати [‘діоко’]... миру». Петро, цитуючи Псалом 33:15, пише: «Хай шукає миру, змагається [‘діоко’] за нього» (1 Петра 3:11). Усі ці вирази передають рішуче налаштування – те, що я називаю «щирим бажанням і наполегливим зусиллям» досягати миру там, де є конфлікт з іншою людиною. Вираз Павла «Я змагаюся», схоже, зображує наполегливість, навіть незважаючи на знеохочувальну реакцію інших.

Як це могло б виглядати в повсякденному житті? Павло дає деякі настанови в Римлян 12:14-21.

МИРОТВОРЦІ

«Благословляйте тих, що вас гонять» (вірш 14) – вражаюча заява! Замість відплати ми повинні благословляти. Ми можемо легко пройти повз цієї настанови, ніби вона нас не стосується, адже ми не зазнаємо фактичного переслідування. Але тут є принцип, який нам не слід ігнорувати: ми повинні благословляти всіх, хто погано поводить з нами в будь-який спосіб. Їхнє погане ставлення може виявлятися в образливих словах або діях, але якими б вони не були, ми повинні благословляти ту людину.

Ми точно не повинні «платити злом за зло» (вірш 17) і жодним чином не «повинні відомщати» (вірш 19). Бог очікує, що ми залишимо помсту Йому. Це не означає, що ми молимося про Божий суд над цією людиною, а скоріше те, що ми довіряємо свою ситуацію Тому, хто судить з досконалою справедливістю.

Ми легко можемо бачити зі слів Ісуса та послань апостола Павла, який писав, будучи ведений Святим Духом (2 Петра 1:21), що

цінності світу перевертаються з ніг на голову. Благословляти замість давати відкоша, залишати правосуддя Богові замість того, щоб звершувати його самим, – це повністю за межами цінностей суспільства.

І, на жаль, часто здається, що й за межами наших цінностей. Але якщо хочемо жити згідно з Біблією, це стандарт, за якими ми повинні прагнути діяти.

Однак бувають випадки, коли люди, з якими стався конфлікт, незважаючи на всі наші миротворчі

Бути миротворцем означає проявляти ініціативу щодо відновлення таких порушених або зіпсованих взаємозв'язків, навіть якщо основна причина розриву лежить на іншій людині

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

зусилля, не відповідатимуть нам взаємністю. У цьому випадку Павло каже: «Коли можливо, оскільки це від вас залежить, будьте з усіма людьми в мирі» (Римлян 12:18). Як можна це зробити? Ісус говорить нам: «Любіть ворогів ваших і моліться за тих, що гонять вас» (Матей 5:44). Чи готові ми молитися за тих, хто скривдив нас, щоб Бог благословив їх?

Отож, бути миротворцем означає, що ми приймаємо образливі слова чи дії інших без обурення, без помсти і навіть не пориваючи стосунків з тією людиною. Згадуючи образливі дії, я не кажу про фізичне насильство. Вирішення таких проблем виходить за рамки цієї книги, бо розглядає радше *процес* миротворчості. (На мій погляд, найкраща книга з цього питання – це «*Миротворець*» Кена Сенді¹). Але такі образливі дії, як плітки, наклеп або гнівні слова на чийсь адресу, можуть зіпсувати або навіть розірвати стосунки між людьми. Бути миротворцем означає проявляти ініціативу щодо відновлення таких порушених або зіпсованих взаємозв'язків, навіть якщо основна причина розриву лежить на іншій людині. А якщо це саме ви спричинили руйнування стосунків, тим більше від вас вимагається прояв ініціативи.

Бути миротворцем означає, що ми повинні прагнути відійти від переслідування власних інтересів і не розглядати все з точки зору того, як воно впливає на нас. Натомість нам слід турбуватися про славу Бога і те, як найкраще долучитися до вияву цієї слави в конфліктних ситуаціях. Один з найкращих прикладів смирення в дії – це бути миротворцем у конфлікті, в якому ми безпосередньо задіяні.

Таке смирення не може проявлятися лише назовні. Воно повинно йти від серця, і це – дія Святого

МИРОТВОРЦІ

Духа. Але Святий Дух використовує засоби, і головні з них – Слово Боже й наші молитви. Отже, дозвольте мені запропонувати вам два біблійні уривки з 1 Петра, щоб ви задумалися та помолилися над ними.

У 1 Петра 2:18-19 автор звертається до слуг:

*Слуги, з глибокою пошаною коріться
панам вашим, і то не тільки добрим та
лагідним, але й прикрим. Бо то благодать,
коли хтось свідомо, заради Бога, терпить
злидні, страждаючи несправедливо.*

Хоча тут йдеться про конкретну ситуацію, Петро використовує принцип, який кожен з нас може застосувати будь-коли, якщо нас ображають або несправедливо поводяться з нами. Зверніть увагу на слова Петра: «Бо то благодать, коли хтось свідомо, заради Бога, терпить злидні, страждаючи несправедливо», і знов у вірші 20: «Це благодать у Бога» (інший переклад – «це вгодне Богові». – Прим. ред.). Чому це вгодне Богові? Тому що ми прагнемо догодити і прославити Його замість того, щоб турбуватися про себе.

Потім Петро наводить приклад Христа:

*Той, хто не вчинив гріха, і підступу в Його
устах не знайшлося, Хто був злословлений,
але Сам, навпаки, не злословив, Хто
страждав, та не погрожував, а здався на
Того, Який судить справедливо.*

1 ПЕТРА 2:22-23.

Реакція Ісуса, коли Його знеславили, дає відповідь на такі запитання: «А як щодо гріха мого кривдника? Хто буде розбиратися з ним?» Ісус довірив це Богові, і ми теж повинні так чинити.

Отже, якщо ви зараз переживаєте конфлікт, особливо якщо ви у цій ситуації – постраждала сторо-

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

на, я закликаю вас замислитись над цим принципом у зверненні Петра до слуг, а потім – над прикладом, який подав Ісус. Ретельно обміркуйте Петрові слова в контексті ваших обставин і попросіть Святого Духа, щоб Його сила зробила вас спроможними застосувати їх до конкретної ситуації. Таким чином, ви продемонструєте справжнє смирення в дії.

Миротворчість може означати щось більше, ніж просто відновлення зіпсованих стосунків. Вона може піти далі і призвести до розвитку прекрасної дружби. Це продемонстрував досвід одного з моїх кращих друзів. Ось що він розповів:

Кілька років тому в Мічигані помер мій батько, а через рік – і мама. Я був одружений, мав двох дітей і в той час жив у Каліфорнії. Ми всі повернулися до Мічигану на похорон й для того, щоб залагодити справи з будинком і речами покійних батьків.

У мене є сестра, на кілька років старша за мене, і в нас з нею завжди були складні й напружені стосунки. Загалом я відчував себе знехтуваним нею внаслідок багатьох болісних подій, які ми пережили в минулому. Протягом тижня після похорону напругу між нами годі було й заперечувати. Я навіть подумав, що це був останній раз, коли бачу її.

Після повернення до Каліфорнії я поспілкувався з декількома близькими друзями. Ми щотижня зустрічалися, щоб ділитися новинами свого життя і

МИРОТВОРЦІ

зростати разом у Господі Ісусі. Почувши про мої труднощі з сестрою, один з братів поцікавився: «Чи любиш ти свою сестру?» Я сказав: «Так», а він запитав: «Як часто ти контактуєш з нею?» У той момент я побачив у своєму серці, що єдиною причиною, чому я контактував із сестрою, було виконання свого обов'язку, аби позбавити себе відчуття провини. Справа в тому, що насправді я не любив її.

Незабаром після цього Господь переконливо відкрив мені Свою любов до моєї сестри і те, наскільки важливою вона була для Нього. Він також чітко дав зрозуміти, що мені потрібно любити її і що вона є важливою для мене.

Протягом наступного місяця я зателефонував їй, щоб просто привітатися і поговорити. Я продовжував робити це щомісяця протягом декількох років. Минуло багато часу, перш ніж вона сама подзвонила мені, але я рішуче боровся за неї. Тривалий час я робив це механічно, доки Бог, вірний Собі, наповнював мою чашу щирою любов'ю до сестри.

Приблизно через чотири роки вона приїхала зі своєю донькою до нас з дружиною в гості на декілька днів. У наших стосунках відбулися суттєві зміни. Сестра сказала мені, що багато разів запитувала себе, чому я телефоную їй, а потім нарешті зрозуміла, що я просто її люблю.

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

Тепер, коли минули роки, ми з нею зблизилися більше, ніж я міг собі уявити. Ми любимо та поважаємо одне одного. Ми часто розмовляємо, плачемо і молимося разом по телефону. Можу сказати, що ми з нею *кращі* друзі. Моя сестра, тепер вдова, любить мене і називає найкращим чоловіком у своєму житті, і я її теж дуже люблю.

Ось приклад того, що значить бути миротворцем.

РОЗДІЛ 9

ПЕРЕСЛІДУВАНІ ЗА ПРАВДУ

*Блаженні переслідувані за правду,
бо їхнє Царство Небесне. Блаженні ви,
коли вас будуть зневажати, гонити та виговорювати
всьяке лихо на вас, обмовляючи мене ради.
Радійте й веселіться, бо нагорода ваша
велика на небі; так бо переслідували пророків,
які були перед вами.*

МАТЕЙ 5:10-12

.....

Переслідування Божих людей давнє, як сама Історія людства. Читання Старого Завіту підтвердить це, але найкраще підсумовує історію переслідування тих часів автор Послання до Євреїв:

*Інші загинули в муках, відкинувши
визволення, щоб досягнути ліпше
воскресіння. Інші наруг і бичів зазнали та
ще й кайданів і в'язниці; їх каменовано,
розрізувано пилою, брано на допити; вони
вмирали, мечем забиті; тинялися в овечих
та козячих шкурах, збідовані, гноблені,
кривджені.*

ЄВРЕЇВ 11:35-37

.....

Переслідування тривало і в епоху Нового Завіту, а Стефан став першим християнським мучеником (див. Діяння 7). Апостол Павло до свого навернен-

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

ня, коли його звали Савлом з Тарса, «гонив Церкву Божу» (1 Коринтян 15:9). Відтоді в кожному столітті люди зазнавали переслідувань через Христа, інколи навіть від невіруючих представників релігійної влади. Утім, загальновизнаним є той факт, що християнських мучеників було більше у XX сторіччі, ніж у будь-якому попередньому, і цей тренд зберігається і у XXI сторіччі. Переслідування віруючих реально існує сьогодні в деяких частинах світу.

Тим з нас, хто живе на Заході, складно ототожнювати себе з фактом жорстокого переслідування християн. Насправді мені навіть важко говорити про цю восьму заповідь Блаженств, тому що я особисто не зазнавав жодних форм переслідувань моєї віри і не знаю нікого, хто мав би подібний досвід.

Але реальність така, що багато людей стикаються з нефізичним переслідуванням через їхню позицію праведності. Таке нефізичне переслідування може відбуватись у різний спосіб. Це може бути політичне, економічне або соціальне переслідування. Це може бути дискримінація на роботі або навіть звільнення. Університетському професорові може бути відмовлено у викладанні через те, що він не дотримується «політкоректних» поглядів на різні соціальні питання. Зараз серед державних університетів зростає ініціатива вимагати від релігійних студентських груп приймати будь-кого до їх членства або навіть керівництва, незалежно від віри або її відсутності. Ця вимога, як видається, в основному орієнтована на християнські організації.

Я передбачаю, що різні види нефізичного переслідування стануть ще поширенішими та сильнішими.

ПЕРЕСЛІДУВАНІ ЗА ПРАВДУ

Існує стара приказка. Якщо кинути жабу в казанок з окропом, вона негайно вистрибне, щоб уникнути небезпеки. Однак якщо помістити ту ж жабу у воду приємної температури, а тоді воду поступово нагрівати, поки вона не закипить, жаба не усвідомить загрози, поки не буде запізно. Гадаю, «казан» нашої культури вже деякий час нагрівається і скоро сягне точки кипіння. Тож нам слід бути готовим реагувати таким чином, щоб цим прославити Бога.

Без сумніву, сьогоденне суспільство стає дедалі більш ворожим до біблійних цінностей. Деякий час я думав, що наша аме-

риканська культура є безбожною, себто такою, яка вірить і діє так, наче Бог не має значення. Зараз я вважаю, що вона стала не

Без сумніву, сьогоденне суспільство стає дедалі більш ворожим до біблійних цінностей

просто культурою *без* Бога, а фактично *проти* Бога. Зростає кількість тих, хто найбільше впливає на нашу культуру – представників наукових кіл, медіа й індустрії розваг, – і вони відкрито ворожі до самої ідеї Бога чи біблійних цінностей. Тож як нам реагувати на це?

Це правда, що в нас в Америці є судова система і Перша поправка до конституції про захист вільного сповідання релігії, і нам слід звертатися до неї, коли необхідно захищати нашу релігійну свободу. Зрештою апостол Павло двічі заявляв про свої права римського громадянина, захищаючись від незаконного переслідування (див. Діяння 16:35-39, 22:22-29). І коли він усвідомив, що римська правова система в Кесарії упереджена щодо нього, то звернувся безпо-

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

середньо до кесаря (Діяння 25:11), хоча кесар урешті-решт осудив його на смерть (2 Тимотея 4:6).

Я підозрюю, що й наша судова система теж не виправдає наших сподівань, оскільки призначається дедалі більше суддів, вишколених у юридичних навчальних закладах, які були в кращому разі байдужі до біблійної доброчесності, а в гіршому – вороже до неї налаштовані. Навіть наш Верховний Суд, здається, виносить рішення, ґрунтуючись радше на запитах популярної культури, ніж на принциповому застосуванні Конституції.

Вочевидь, що Біблія загалом уже не має морального авторитету в суспільстві. Тож нам слід очікувати зростання маргіналізації християн, і в деяких

Вочевидь, що Біблія
загалом уже не має
морального авторитету
в суспільстві

випадках – скорочення наших релігійних свобод. Як нам реагувати? Точно не войовничою позицією й не розпалюванням куль-

турних війн. Наша поведінка скоріше має ґрунтуватися на принципі, якого Ісус навчає нас у Матея 5:44: «А я кажу вам: Любіть ворогів ваших і моліться за тих, що гонять вас».

Спостерігаючи за реакцією стількох християн на винищення того, що має назву «традиційні цінності», я стурбований тим, що ми діємо так само, як багато невіруючих, які можуть абсолютно байдуже ставитися до Біблії, але які хочуть захищати її цінності. Замість того, щоб любити тих, чиїм вчинкам і стилю життя протистоїмо, ми, здається, вдаємося до дій, які є несумісними з настановою Ісуса любити своїх ворогів.

ПЕРЕСЛІДУВАНІ ЗА ПРАВДУ

У середині 1970-х християни гаряче протестували проти абортів, і це справедливо. Я відвідав зустріч на тему належного християнського реагування на цю проблему, і мені запам'ятався християнський лідер, який казав, що ми, євангельська церква, маємо ставати *союзниками* з католиками, які також рішуче виступали проти абортів. Формально слово «союзник» є військовим терміном і вживається щодо країни, яка воює разом з іншою проти спільного ворога, а виступаючий застосовував це слово у темі абортів. Підозрюю, що всі ми погодились з ним у той час, але коли я тепер роздумую над тією зустріччю, мене приголомшує те, що він вжив (а ми прийняли) термін «союзники». Партнери – так, але не союзники. Це слово виражає ворожість. Воно точно не про смирення, якого навчав Христос, закликаючи любити ворогів і молитися за тих, хто переслідує нас.

В певному сенсі це восьме Блаженство може бути кульмінацією кількох попередніх, які стосуються нашої реакції на те, як з нами поводяться інші. У третій заповіді блаженства Ісус вчить нас практикувати тихість, лагідність до тих, які в той чи інший спосіб погано з нами поводяться. У п'ятій заповіді блаженства нас вчать пробачати іншим, скільки б вони не згрішили проти нас. А сьома заповідь навчає нас прагнути до миру з усіма людьми, не зважаючи на те, хто винний. «Іншими» у цих заповідях не обов'язково можуть бути наші брати й сестри по вірі – хоча, як це не сумно, часто це саме вони. Але в цій восьмій заповіді блаженства Ісус має на увазі переслідування, коріння якого полягає у ворожості налаштованої проти Бога культури, в якій ми живемо.

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

Як не дивно, але в цій заповіді блаженства Ісус не говорить про нашу відповідь тим, хто переслідує нас. Але як я вже згадував, Він робить це в інших місцях Нагірної проповіді. У Матея 5:44 Він каже: «Любіть ворогів ваших і моліться за тих, що гонять вас». В описі цієї проповіді у Луки слова Ісуса такі: «А

Ми маємо любити наших
ворогів, чинити їм добро,
благословляти їх
і молитися за них

бро чиніть тим, які вас
ненавидять, благо-
словляйте тих, які вас
проклинають, моліться
за тих, що вас знева-
жають» (Лука 6:27-28).
Майте на увазі, що ці

слова Ісуса – *прписи*, себто авторитетні накази Бога. Більше того, вони стосуються не лише нашого ставлення до тих, хто переслідує нас. Вони є кроками дії з нашого боку: ми маємо любити наших ворогів, чинити їм добро, благословляти їх і молитися за них. Якими конкретно будуть ці дії, залежатиме від різних ситуацій, але вони мають керуватися цими словами Ісуса і усвідомленням того, що ці люди мають вічні душі і проведуть вічність або в раю, або в пеклі.

Ще одне важливе питання: як реагувати, якщо нашу релігійну свободу обмежать, а судова система нас не захистить? Чи вважатимемо ми себе блаженними через те, що над нами знущаються або переслідують за правду? Чи в критичний момент ми справді будемо вірити, що Бог вище всіх тих людських діл? Чи будемо ми вірити словам, які цар Навуходоносор промовив, виходячи з власного досвіду?

Усі, що живуть на землі, не варті нічого!

ПЕРЕСЛІДУВАНІ ЗА ПРАВДУ

Він чинить з воїнством небесним по своїй волі, а й з тими, що живуть на світі, й нема такого, хто вдарив би його по руці і мовив йому: Що дієш?

ДАНИЇЛ 4:32

Чи будемо ми вірити в те, що, незважаючи на багато позірних свідчень протилежного, Ісус буде Своєю церкву і що «пекельні ворота її не подолають» (Матей 16:18)?

Я ставлю ці твердження у вигляді запитань, тому що не знаю, чи відповім на них правильно і чи діяти му належним чином, коли настануть важкі часи. Але я думаю, що вони наближаються і нам слід уже зараз почати готуватись до того, щоб своєю реакцією прославити Бога.

Роздумуючи над християнською реакцією на переслідування, ми маємо також уважно поміркувати над нашим ставленням до державної влади. Найкращі вказівки з Писання для нас на цю тему – це, можливо, 1 Петра 2:13-17:

Коріться ради Господа кожній людській установі: чи то цареві верховному володареві, чи то правителям, ним посланим на кару лиходіям і похвалу добродійцям. Така бо воля Бога, щоб ви, добро творивши, змусили мовчати неучтво безглуздох. Поводьтесь як вільні, та не як ті, що з волі роблять покривало злоби, але як слуги Божі. Усіх поважайте, любіть усіх братів, Бога страхайтесь, царя шануйте.

Петро писав ці слова за часів правління Нерона, одного з найжахливіших переслідувачів християн, і при

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

цьому казав: «Царя шануйте». Пам'ятайте, Петро писав ці слова, ведений Святим Духом, тож це – ще один наказ від Бога. Ми маємо шанувати тих, хто перебуває у вищій владі над нами (див. також Римлян 13:1-7).

Це складно в нашому демократичному суспільстві, де ми обираємо уряд на всіх щаблях від президента до окружного повіреного, – знати, як застосовувати настанови Петра, дані нам у контексті абсолютної влади імператора і ним призначених місцевих можновладців.

Гадаю, що ключове слово тут – «шануйте» або, можна сказати, «поважайте». Навіть коли ми цілковито не погоджуємося з обраним посадовцем, ми маємо шанувати його посаду.

Але в нашому демократичному суспільстві, яке усе більше акцентує на рівноправ'ї, ми значною мірою втратили розуміння того, що таке повага. Двадцять президентів керували нашою країною за

В нашому демократичному суспільстві, яке усе більше акцентує на рівноправ'ї, ми значною мірою втратили розуміння того, що таке повага

моє доросле життя. Я часто не погоджувався з деякою їхньою політикою та їхніми діями. Але я думаю, що Біблія вчить мене шанувати і поважати їх, тому що Бог, діючи через наш виборчий процес,

суверенно встановив їх на те правління. Як сказав Даниїл: «Найвищий панує над людським царством і кому захоче, тому його дає» (Даниїл 4:25). Тож і біблійна відповідь тим, хто може нас переслідувати, і біблійне ставлення до влади над нами – це вияви смирення в дії.

ПЕРЕСЛІДУВАНІ ЗА ПРАВДУ

Тим часом, коли ми намагаємось діяти згідно з Біблією в нашому суспільстві, яке стає дедалі більш налаштованим проти Бога, пам'ятаймо про наших братів і сестер у Христі, які сьогодні зазнають справжнього переслідування (а інколи навіть смерті) у багатьох країнах світу. Хоч Ісус казав, що вони блаженні (Матей 5:10-12), через переслідування їхнє життя є важким і сповненим болю. Ми маємо регулярно молитися, щоб Божа благодать підтримувала їх, а також за їхню безпеку й звільнення від переслідувачів.

Ми можемо думати, що молитва за наших переслідуваних братів і сестер – мізерне або марне зусилля, але пам'ятайте слова Якова: «Ревна молитва праведника має велику

силу» (Яків 5:16). Бог досі на Своєму троні, і як сказано в Приповідках 21:1: «В руках у Господа цареве серце, мов води розтоки: він його, куди хоче, повертає».

Ми отримаємо справжню перспективу наших власних страждань, коли усвідомимо, через що проходять наші переслідувані брати й сестри.

Коли я працював над цим розділом, мені згадався один рядок давнього гімну відомого англійського автора Ісаака Уотса (1674–1748) під назвою «Чи воїн я Христа». Я включаю сюди цю строфу з гімну і молюсь, щоб вона спонукала вас до роздумів так, як колись мене.

*Чи маю я підноситись увись
На ложі легкості ласкавім?
Тоді як інші здобували приз
Й долали знов моря криваві?*

Ми отримаємо справжню перспективу наших власних страждань, коли усвідомимо, через що проходять наші переслідувані брати й сестри

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМІРЕННЯ

Божим провидінням більшість нас на Заході живуть «на ложах легкості». Постійно пам'ятаймо і молимося за тих, хто в інших куточках світу «долають моря криваві». Це буде ще одним проявом смирення в дії.

РОЗДІЛ 10

СМИРЕННЯ І ЄВАНГЕЛІЄ

Ісус у відповідь сказав їм: «Не ті, що при добрім здоров'ї, потребують лікаря, лише – хворі. Я прийшов, не щоб праведників кликати до покаяння, а грішних».

ЛУКА 5:31-32

Апостол Павло написав своє Перше послання до Коринтян приблизно в 54 році. У ньому він назвав себе «найменшим з апостолів» (1 Коринтян 15:9). У 62 році в своєму Посланні до Ефесян він вважав себе «найпослідушим з усіх святих» (тобто останнім серед усіх віруючих – Ефесян 3:8). Приблизно в 63–64 роках у Першому посланні до Тимотея він назвав себе першим з грішних (1 Тим. 1:15).

З найменшого із апостолів до найпослідушого з усіх святих і далі – до першого з грішних, і все це за період приблизно в десять років. З першого погляду може здатися, що Павло регресував у своєму християнському житті, але насправді це був поступ. Павло зростав у смиренні, одній з двох (разом з любов'ю) найфундаментальніших рис характеру християнина.

Якщо ви чесно оцінили себе у світлі восьми рис Блаженств, то, можливо, побачили себе гіршим грішником, ніж вважали раніше. Вам може навіть захотітися долучитися до апостола Павла, назвавши себе першим з грішних. Якщо ви так себе оцінюєте, то ви

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

на вірному шляху. Це ознака того, що ви зростаєте у смиренні. Що, однак, не дасть нам занепасти духом, коли ми будемо дедалі більше усвідомлювати гріх, який продовжує в нас жити? Відповідь – євангеліє.

Саме євангеліє, Добра Новина, говорить про те, що наші гріхи – скільки б їх не було і якими жахливими вони б не виглядали – всі були прощені завдяки Христовій смерті на хресті. І, більше того, нам не лише прощено, нам насправді ще й зарахована праведність Самого Христа.

Більшість християн вважають, що євангеліє призначено лише для невіруючих. Вони розглядають його лише як двері, через які ти проходиш, щоб отримати спасіння. Реальність, однак, така, що євангеліє більше схоже на шлях, яким ти йдеш решту свого життя, поки не зустрінешся з Господом. Іншими словами, віруючим потрібно застосовувати до себе євангеліє щодня. Чому? Тому що ми досі є практикуючими грішниками і без щоденного запевнення євангелія можемо почати думати, що ми втратили прихильність Бога (принаймні на той день).

Деякі люди, які щиро хочуть зростати в християнському характері, кажуть, що їм здається, ніби «Бог постійно змінює правила гри»: чим більше вони зростають, тим більше бачать, як далеко їм ще потрібно зростати.

Правда, однак, у тому, що Бог не змінює правил. Він установив одну непорушну ціль, якої жоден з нас ніколи не зможе досягнути. Вона сформульована в Галатів 3:10:

Усі бо, які покликаються на діла закону, – під прокляттям, бо написано: «Проклят усякий, хто не пильнує, щоб виконати все, що написано в книзі закону».

Зверніть увагу на слово «все». У даному контексті це абсолютний термін, який означає «без винятків».

«Все» у Галатів 3:10 стосується «книги закону». Хтось підрахував, що в одному Старому Завіті є понад 600 заповідей від Бога. Але Ісус підсумував їх усіх лише у двох:

*Люби Господа, Бога твого, всім твоїм
серцем, усією твоєю душею і всією думкою
твоєю: це найбільша й найперша заповідь.
А друга подібна до неї: Люби ближнього
твого, як себе самого. На ці дві заповіді
весь закон і пророки спираються.*

МАТЕЙ 22:37-40

Ісус підсумував усі ці більш ніж 600 заповідей двома: Люби Бога усіма своїми силами і люби ближнього свого, як себе самого. Це і є непорушна ціль Бога, і ніхто з нас ще ані трохи не наближався до її досягнення, навіть у наші найкращі часи.

Це погана новина. Але добра – це те, що існує Той, хто її таки досягнув: наш Господь Ісус Христос.

За свої тридцять три роки на землі Ісус прожив досконало праведне життя. Він ніколи, жодного разу не згрішив. Авторі Нового Завіту послідовно свідчать про Христову безгрішність. Павло сказав, що Він «не знав гріха» (2 Коринтян 5:21). Автор Послання до Євреїв зауважив, що «Він же ж зазнав усього, подібно як ми, крім гріха» (Євреїв 4:15). Апостол Петро писав, що Він «не вчинив гріха» (1 Петра 2:22), а Йоан зазначив: «Гріха в Ньому нема» (1 Йоана 3:5). Це підтвердив і сам Ісус: «Я постійно те чиню, що до вподоби Йому [Отцю]» (Йоан 8:29).

Так, Ісус досягнув рівня досконалої праведності. Фактично нам слід казати не «Він досягнув його»;

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

радше Він завжди був на цьому рівні, від самого народження до моменту, коли віддав Своє життя на хресті. Тридцять три роки досконалої праведності, і Він усе це прожив замість нас як наш представник перед Богом. В кінці свого досконало праведного життя Він добровільно помер на хресті, щоб задовольнити справедливість Бога, – знову замість нас, заступаючи нас перед Богом.

Перший розділ у цій книзі має назву «Приписи й обітниця», але є ще одна зв'язка слів, яка так само вагома: «приписи і покарання». Кожен закон, навіть у наших земних реаліях, має мати покарання за його недотримання, в іншому разі він не може застосовуватися. І згідно з Божим законом покаранням є смерть – і фізична смерть, і вічна, духовна смерть (Римлян 6:23). Ісус не лише досконало дотримувався Божого закону, а й по тому сплатив покарання за те, що нам не вдалося досконало його дотримуватися. Ми повертаємося до прекрасного спостереження, що «Він жив життям, яким ми жити не могли, і помер смертю, на яку ми заслужили».

Таким є євангеліє, послання Доброї Новини. Це двері, через які кожен з нас повинен пройти, віруючи в Христа як Того, хто поніс *наші* гріхи у Своєму тілі на хресті. Але як я казав раніше, євангеліє – це також шлях, яким ми повинні пройти до дня, коли померемо. Йдучи ним, я пізнаю, що Ісус не лише помер замість мене, а також і жив досконалим, праведним життям замість мене. Ось коли Добра Новина євангелія по-справжньому стає доброю!

Отож, як тоді ця Добра Новина євангелія допомагає нам проводити наше щоденне життя в смиренні? З одного боку, це дозволяє нам бути чесними із

самими собою, говорячи про наш гріх. Ми можемо прямо подивитися в обличчя нашому гріху, знаючи, що нам його прощено. Навіть коли якийсь гріх є огидним у наших очах (тим більше – в очах Бога), ми можемо відкрито назвати його таким, яким він є, і дякувати Богові за Його прощення.

Особисто я роблю це так: я визнаю конкретний гріх без жодних виправдань, а потім повторюю слова з Ісаї 53:6 собі та Богові: «Усі, як вівці, ми блукали; кожен ходив своєю дорогою; провини нас усіх Господь поклав на нього». Тут я зупиняюся і кажу: «Господи, це я в цьому гріху. Я ходив своєю дорогою». А тоді продовжую: «І Ти, Господи, поклав на Нього, Свого Сина, всі мої провини – і навіть цей огидний гріх, з якого я зараз сповідаюся». Я роблю це або щось подібне, коли усвідомлюю якийсь свій гріх протягом дня.

З іншого боку, євангеліє допомагає нам жити смиреним життям, показуючи гріх іншої людини у світлі нашого власного гріха. Перефразовуючи та навіть розширюючи слова одного з пуритан, горда (або самоправна) людина так зайнята осудженням гріхів інших, що не має часу побачити гріхи власного серця. Разом з тим смиренна людина така зайнята своїми власними гріхами, що не має часу осуджувати гріхи інших.

Багато людей, коли постають перед гріхом іншої людини, повторюють кліше «Якби не милість Божа, там був би й я». Часто вони вживають цю фразу необдумано; часом навіть гірше – цю фразу використовують, щоб дати зрозуміти: «Я ніколи б цього не зробив» або витончено присадити когось, хто зневажливо говорив про іншу людину. Тож замість

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

того, щоб свідчити про щире смирення, ця фраза може стати вираженням самоправних гордоців. Ось таке лукавство нашого оновленого, та все ще грішного серця. Але якщо щиро говорити або навіть думати так, то це сприятиме зростанню в смиренні.

По-третє, євангеліє допомагає нам поводитися смиренно, дозволяючи практикувати тихість і милосердя (див. розділи 4 і 7). Ми можемо по-справжньому оцінити євангеліє, коли побачимо його крізь призму свого власного гріха. І, роблячи це, ми зможемо прощати гріхи інших, тому що нам так багато було прощено.

По-четверте, євангеліє мотивує нас жити в чистоті серця – це значить, мати за свою найвищу ціль жити не заради себе, а заради Того, хто викупив нас, щоб ми були Його народом, Його володінням. Згадайте із 7 розділу, що це любов Христа до Павла – її видно в смерті Христа, яка змушувала його жити саме так. Я часто молюсь за допомогою кількох фраз з давнього гімну «Моя віра дивиться на Тебе»:

*Забери мою провину,
З цього дня дозволь мені
Бути повністю Твоїм!*

«Забери мою провину» – це означає міцно триматися за євангельську істину. «З цього дня дозволь мені бути повністю Твоїм» – ця молитва про чистоту серця, але таке бажання підживлюється євангелієм.

Підсумовуючи, я б сказав, що по-справжньому жити смиренно, не переживаючи певною мірою на собі істину євангелія щодня, просто неможливо. Тоді постає закономірне питання: як це робити? Ми досягаємо цього, розвиваючи практику розважання та молитви над ключовими фрагментами Писання про євангеліє. Вони мають бути на ваш власний ви-

бір – вірші, які глибоко промовляють до серця. Але спочатку ось фрагменти, які я сам обираю для щоденного переживання євангелія.

Мій улюблений уривок з Писання про євангеліє на всі часи – це 2 Коринтян 5:21: «Того, хто не знав гріха, Він за нас зробив гріхом, щоб ми стали Божою праведністю в Ньому». Утім, цей вірш потребує певного пояснення, щоб допомогти нам зрозуміти, про що каже Павло. Діяння Бога, який зробив Христа «гріхом», – не означають, що Він зробив Його грішником, але те, що Він змусив Його *нести* наш гріх. Бог Отець взяв усі гріхи з усіх нас – гріхи вчинку і бездіяльності; гріхи думок, слів, учинків і мотивів; гріхи, яких ми навіть не усвідомлюємо; усі – і поклав їх на голову Свого улюбленого Сина. Він пред'явив Христові увесь борг наших гріхів. І через Свою смерть на хресті Христос цей борг сплатив.

Фрагмент Писання, який допомагає найкраще зрозуміти те, що Павло мав на увазі, – це Ісаї 53:6:

*Усі, як вівці, ми блукали; кожен ходив
своєю дорогою; провини нас усіх Господь
поклав на нього.*

Зверніть увагу на останню частину вірша: «Провини нас усіх Господь поклав на нього». Ось що Павло мав на увазі, пишучи «Він [Отець] за нас зробив гріхом».

Можливо, ви побажаєте також запам'ятати для себе попередній вірш, Ісаї 53:5, щоб поміркувати над ним:

*Він же був поранений за гріхи наші,
роздавлений за беззаконня наші. Кафа,
що нас спасає, була на ньому,
і його ранами ми вилікувані.*

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

Цей фрагмент детальніше уточнює значення вірша 6. Щоб правда вірша 5 стала для мене більш особистою, я люблю змінювати займенники.

Цей вірш тоді читатиметься так:

*Ти ж був поранений за мої гріхи, роздавлений
за беззаконня мої. Кафа, що мене спасає, була
на Тобі, і Твоїми ранами я вилікуваний.*

Так, я справді переживаю це євангеліє особисто – або, якщо вжити добре відомий вислів, «проповідую євангеліє кожного дня самому собі».

Друга частина 2 Коринтян 5:21 – «щоб ми стали Божою праведністю в Ньому» – також потребує певного пояснення. Ми, вочевидь, не стаємо самі у собі такими ж праведними, як Сам Бог. Ключем до розуміння слів Павла є два маленьких слова: *в Ньому*. Так скорочено характеризується наша представницька єдність з Христом. Бог призначив Ісуса бути представником перед Ним усіх тих, хто вірить в Ісуса задля свого спасіння. Тож усе, що Христос зробив у своєму безгрішному житті та смерті за наші гріхи, Він зробив замість нас як наш представник. Отже, вислів «щоб ми стали Божою праведністю в Ньому» означає, що Бог може вважати нас праведними, *тому що* Він зараховує нам досконалу праведність, яку Ісус продемонстрував за тридцять три роки Свого земного життя.

Фрагмент Писання, який допомагає мені найбільше зрозуміти і застосувати те, що каже Павло, це Филип'ян 3:9:

*...і опинитися в ньому не з праведністю
моєю, що від закону, а з тією,
що через віру в Христа, з праведністю,
що від Бога – від віри.*

Контекстом цього вірша є особисте свідчення Павла про те, як він повністю відрікся від впевненості у власній праведності щодо дотримання закону, щоб цілком покластися на праведність Христа. Зверніть увагу, як він говорить про «праведність, що від Бога – від віри». І знову Павло вживає свій скорочений вираз «в ньому», щоб указати, що це через його представницький союз із Христом він отримує цю праведність від Бога – або, іншими словами, Бог зараховує йому цю праведність Христа.

Отже, 2 Коринтян 5:21, Ісаї 53:6 (і часом вірш 5), а також Филип'ян 3:9 – мої основні вірші для щоденного прийняття Євангелія. Інколи я також використовую деякі з віршів нижче.

«Як далеко схід від заходу, так віддалив він від нас злочинства наші» (Псалми 103:12).

«Як далеко схід від заходу» – це вислів, що означає нескінченну відстань. Хтось зазначив, що, хоч північ і південь зустрічаються біля двох полюсів, схід і захід не зустрічаються ніколи. Ви можете летіти на північ, у напрямку північного полюсу, але щойно проминете його, як негайно прямуватимете на південь. Та якщо почнете летіти на захід, намагаючись обігнути землю, то так і летітимете весь час на захід. Схід із заходом ніколи не зустрічаються. Тож ужити вислів «як далеко схід від заходу» означає, що мої гріхи повністю змиті. Бог викинув їх з голови. Він їх більше не згадує (див. Євреїв 8:12; 10:17).

«Коли б гріхи ваші були, як багряниця, вони стануть білими, як сніг; коли б, мов кармазин, були червоні, стануть, як вовна» (Ісаї 1:18).

Це уривок Писання, до якого я звертаюсь, коли особливо відчуваю провину за свій гріх. Багрянний –

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

один з кольорів, який найважче вивести з одягу. У цьому вірші Бог каже, що не важливо, якою глибокою є провина нашого гріха, – Він повністю видасть її. У Новому Завіті ми пізнаємо, що Він робить це через смерть Христа.

«Я, я стираю твої провини заради мене самого, гріхів твоїх не згадую вже більше» (Ісаїя 43:25). Стирати провини означає видаляти їх з Божої книги обліку. Це в певному сенсі юридична операція. Коли Бог вирішує більше не згадувати провини – це вчинок, який виражає Його ставлення до нас.

«Ти кинеш у глибіню моря всі гріхи їхні» (Міхей 7:19). Мені, як колишньому моряку, дуже подобається цей уривок, бо я добре знаю, що це означає, коли щось кидають у глибіню моря. Воно зникає назавжди. Це яскрава картина того, як Бог чинить з нашими гріхами.

«Щасливі ті, яким відпущені беззаконня і яким гріхи прикриті. Щаслива людина, якій Господь гріха не порахує» (Римлян 4:7-8). Особливо мені подобається вірш 8, де сказано, що Господь не порахує нам гріха. Він не зробить цього, тому що Він уже порахував наші гріхи Своєму власному Синові. Розважаючи над правдою Божого прощення, ми ніколи не повинні думати, що Бог просто списує наш борг гріха, або, так би мовити, замітає його під якийсь космічний килимок. Ні, борг повинен бути сплачений. Боже правосуддя має бути вдоволене. Але Добра Новина Євангелія про те, що Ісус повністю сплатив борг. Він сповна вдовольнив Боже правосуддя. Саме тому Бог більше не рахує нам гріхів.

«Нема, отже, тепер ніякого засуду для тих, хто в Христі Ісусі» (Римлян 8:1). До цього вірша

корисно звертатися, коли ми відчуваємо осуд. Ми його відчуваємо, тому що винні. Бог також це знає, але Він не засуджує нас, оскільки Він уже розправився з цим гріхом через Христа.

«Не розуміючи Божої справедливості й шукаючи установити свою власну, вони не покорилися справедливості Божій. Бо мета закону* – Христос, на оправдання кожного, хто вірує» (Римлян 10:3-4). Разом з Филип'ян 3:9 цей

уривок Писання добре пояснює праведність Христа, зараховану нам. Зверніть увагу, що Христос є остаточною метою, тобто кінцем закону як засобу досягнення праведно-

сті. Він є кінцем закону для нас, тому що досконало виконав його як наш представник. Зважаючи на це, ми тепер постаємо перед Богом праведними. Христос – не кінець закону з огляду на його моральні приписи. Вони досі чинні для нас як вираження морального волевиявлення Бога, якими ми прагнемо через послух сподобатися Йому і прославити Його.

Ось ці фрагменти Писання я використовую, аби щодня переживати євангеліє. На додаток до цих основних уривків (2 Коринтян 5:21; Ісає 53:6; Филип'ян 3:9) я обираю ще один-два, які з певних причин мають особливе значення для мене в той день.

Ще одна думка насамкінець про проповідування євангелія самому собі (або переживання його).

Тільки євангеліє збереже нас від розчарування і натомість мотивуватиме прагнути смирення, навіть якщо ми так часто зазнаємо невдач

---

*В іншому перекладі Римлян 10:3-4 звучить так: «Бо кінець Закону Христос...» – Прим. ред.)

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

У фрагменті Писання, що я навів як приклад на початку цього розділу, Ісус сказав: «Не ті, що при добрім здоров'ї потребують лікаря, лише – хворі. Я прийшов, не щоб праведників кликати до покаяння, а грішних» (Лука 5:31-32). Євангеліє – воно лише для грішників, тож ми повинні приходити до нього як усе ще практикуючі грішники, з поставою покаяння через наш гріх. Наш гріх може бути з розряду «терпимих» гріхів, як я їх називаю, в наших очах, але *кожен* гріх є огидним в очах нашого безкінечно святого Бога. Тож ми повинні приходити зі смиренням митаря, який молився в храмі: «Боже, змилуйся наді мною грішним».

Розглядаючи заповіді Блаженств, ми з'ясували, що по-справжньому смиренна людина:

- убога духом;
- засмучена через свій гріх;
- тиха з Богом і з іншими людьми;
- голодна й спрагла правди;
- милосердна до інших людей;
- чиста серцем;
- є миротворцем;
- вважає себе блаженною, коли її переслідують або зневажають за правду.

Це солідний список, і жоден з нас ніколи не досягне досконалості в цих рисах. Ось чому ми щодня потребуємо Євангелія. Тільки євангеліє збереже нас від розчарування і натомість мотивуватиме прагнути смирення, навіть якщо ми так часто зазнаємо невдач.

У нашому прагненні до різних проявів смирення нам також необхідно щоденно усвідомлювати власну залежність від дії та сили Святого Духа. Існує фундаментальний принцип духовного зростання, який

я називаю «принципом залежної відповідальності». Наприклад, Бог каже через Павла: «Поводьтеся... у повноті покори». Ми відповідальні робити це, але повинні покластися на Святого Духа, щоб Він дав нам цю змогу. Більше того, ми залежимо від Святого Духа, щоб Він здійснив справжні переміни в наших серцях. Як сказав Павло, «ні той, хто садив, є чимось, ні той, хто поливав, а Бог, який зрощує» (1 Коринтян 3:7).

Біблія неодноразово відкриває цей принцип у різних формулюваннях, але лаконічно й чітко його наведено у Євреїв 13:21: «[Нехай Бог] зробить вас здібними виконувати його волю добрими ділами...» Наголос тут на тому, що *ми* робимо. Наприклад, *ми* поводимося в повноті покори, але лише завдяки Його силі, яка робить нас здібними та дає все необхідне. Вірш продовжується так: «...здійснюючи у вас те, що йому любе». Це стосується таємничої роботи Святого Духа в нашому внутрішньому естві, коли Він усе більше перетворює нас на образ Христа. Кожна із цих дій Духа є необхідною.

Відтак, зростаючи в християнському житті, дедалі ми стаємо більш свідомими щодо нашої залежності від праведності Христа, відкритої нам через Євангеліє, а також щодо нашої залежності від Святого Духа. Обидва ці усвідомлення є проявами смирення. Покладаючись на праведність, що є у Христі, та на силу Святого Духа, нехай усі ми прагнемо зростати в смиренні, яким ми бачимо його у восьми ризах Блаженств.

ПОРАДИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

РОЗДІЛ 1

1. Коли Павло описує те, що означає поводитися достойно покликання, першим він називає смирення. Чому, на вашу думку, Боже Слово ставить смирення перед лагідністю, терпеливістю та любов'ю?
2. Чому життя в смиренні – це не право вибору для віруючого, яке можна обирати або відкидати?
3. Як виявляв смирення Ісус? Чому ці приклади такі вражаючі?
4. Які з приписів, згаданих у цьому розділі, здаються вам найбільш складними для виконання? Які із зазначених обітниць ви вважаєте найбільш мотивуючими?

РОЗДІЛ 2

1. Як цей розділ змінив ваше розуміння того, що означає бути *вбогим* духом? А як змінилося ваше розуміння того, що означає бути *вбогим духом*?
2. Як може християнин, який зростає духовно і стає все більш схожим на Христа, бути водночас вбогим духом?
3. У моменти, коли ви бачите себе по-справжньому вбогими духом, на чому слід зосередитися далі?
4. Як убогі духом бачать інших? Самих себе? Слово Боже? Обставини, в яких вони перебувають?

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМІРЕННЯ

РОЗДІЛ 3

1. Чим відрізняється смуток через гріх від жалю, печалі або навіть пролиття сліз над вашим гріхом?
2. Коли ви востаннє по-справжньому сумували через свій гріх? Який вплив це мало на ваше уявлення про себе? На ваші стосунки з іншими? На ваші стосунки з Богом?
3. В Якова 2:10 сказано: «Бо хто ввесь закон дотримає, а прогрішиться лише в одному, – стає у всьому винуватий». З точки зору Бога, чому це очевидна істина? Як вам слід реагувати, коли ви починаєте усвідомлювати свій найменший гріх?
4. Як може смуток через гріх стати протиотрутою для гордості?

РОЗДІЛ 4

1. Чи бажали ви собі риси тихості? Поясніть, чому.
2. Поясніть, як риси перших трьох заповідей Блаженств ґрунтуються одна на одній. Чому тихість неминуче витікає з вбогості духу та смутку через наш гріх?
3. Розгляньте Римлян 8:28 у контексті Римлян 8:29. Чим тут є добро? Чому розуміння цього є ключем до розвивання біблійної тихості?
4. Яку основу дає Боже Слово для прощення тих, кому пробачити, здається, неможливо?

ПОРАДИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

РОЗДІЛ 5

1. Яким є біблійне визначення праведності? Які Біблія містить докази того, що Ісус Христос відповідав вимогам цього визначення?
2. Чому безгрішне життя Христа є так само важливим, як і Його жертвна смерть за наш гріх?
3. Що має на увазі автор під висловом «позиційна праведність»? Якщо ви в Христі, як це змушує вас почуватися в душі?
4. Що розуміє автор під висловом «практична праведність»? Як Біблія свідчить про те, що нам слід ревно прагнути такої праведності?
5. Що мотивує справжнього християнина прагнути практичної праведності?

РОЗДІЛ 6

1. Поясніть відмінності між виявленням жалю до когось і виявленням милосердя.
2. Чого коштувало Богові бути милосердним до нас, прощаючи наші гріхи?
3. «Прощати інших означає, що ми сприймаємо себе як боржників, які завинили десять тисяч талантів». Що має на увазі автор цим реченням?
4. Згадайте, коли ви востаннє були милосердні до когось, хто завдав вам шкоди. Чого вам коштувало сказати: «Я більше не тримаю на тебе образи»?

РОЗДІЛ 7

1. Ісус сказав: «Блаженні чисті серцем». Що Він мав на увазі під словом «чисті»? А під словом «серцем»?
2. Як би ви оцінили чистоту свого серця за шкалою від 1 до 10, прочитавши цей розділ?
3. Чому перший приклад з машиною – невичерпний, щоб пояснити владу Христа?
4. Яка мотивація є найпотужнішою у визнанні того факту, що ви не належите собі, а є власністю Христа?
5. Коли ви прагнете бути чистим серцем, у чому полягає життєво важлива роль Святого Духа? Святого Письма?

РОЗДІЛ 8

1. Автор стверджує: «Щоб стати миротворцями, ми повинні почати із самих себе». Чому це так?
2. Як може застосування кожної з попередніх шестиповідей Блаженств допомогти вам стати миротворцями?
3. Яким чином слова Петра слугам у 1 Петра 2:18-20 і приклад Ісуса в 1 Петра 2:22-23 можуть суттєво змінити ситуацію, коли хтось ображає вас?
4. Які докази в Біблії свідчать про те, що гріхи у сфері міжособистісних стосунків є такими ж важливими, як гріхи у сфері сексуальності та чесності? Якими повинні бути ваші дії?

РОЗДІЛ 9

1. У який спосіб вам доводилося зазнавати переслідування через віру в Христа?
2. Чи погоджуєтесь ви з автором, що сучасне суспільство стає не просто нечестивим, а фактично налаштованим проти Бога? Поясніть, чому.
3. Яку роль відіграє заповідь Ісуса в Матея 5:44, коли ви як християнин обмірковуєте вашу відповідь на політичне або законодавче заперечення біблійній моралі?
4. Чого ми маємо навчитися і що взяти у своє життя з 1 Петра 2:13-17 і Римлян 13:1-7, і особливо з біблійного наказу «царя шануйте»? Як ви думаєте, чи так чинить більшість християн? Поясніть, чому.
5. Яким чином сприйняття переслідування як благословення є відчутним способом виявити смирення в дії?

РОЗДІЛ 10

1. Виділіть трохи часу, аби чесно оцінити себе у світлі восьми рис Блаженств. Чи бачите ви себе гіршим грішником, ніж думали раніше? Поясніть, чому.
2. Назвіть декілька конкретних способів, як саме євангеліє може не дати вам впасти духом, коли ви розвиваєте смирення в дії, керуючись Блаженствами у своєму житті.
3. Яка причина того, чому щодня вам потрібно переживати євангеліє для себе?

БЛАГОСЛОВЕННЯ СМИРЕННЯ

4. Назвіть чотири способи, як саме Добра Новина євангелія допомагає нам проводити наше щоденне життя в смиренні?
5. Які вірші або фрагменти з Біблії, що стосуються євангелія, ви будете використовувати, щоб протягом життя розвивати практику розважання та молитви над ними?

ПРИМІТКИ

РОЗДІЛ 2. ВБОГІ ДУХОМ

1. John Blanchard, *Right with God* (Edinburgh: Banner of Truth, 1971), 86.

РОЗДІЛ 3. ЗАСМУЧЕНІ

1. Blanchard, *Right with God*, 97.

РОЗДІЛ 4. ТИХІ

1. Thomas Watson, *The Beatitudes* (Edinburgh: Banner of Truth, 1971), 106.
2. Blanchard, *Right with God*, 133.

РОЗДІЛ 7. ЧИСТІ СЕРЦЕМ

1. Blanchard, *Right with God*, 189–190.
2. Mabel Williamson, *Have We No Rights?* (Chicago: Moody Press, 1957).
3. 2 Коринтян 5:14-15 у «Розширеному перекладі Нового Завіту» Кеннета Уеста (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1961).

РОЗДІЛ 8. МИРОТВОРЦІ

1. Видання російською мовою: *Кеннет Сенди, «Миротворець. Библейские принципы разрешения конфликтов»* (СПб: Виссон, 2019).

СПРАВЖНЯ ГРОМАДА

Біблійна практика койнонії

Братерські відносини – це значно більше, ніж дружня розмова після служіння або приємне чаювання на заняттях домашньої групи. Яким Бог хоче бачити Тіло Христове тут, на землі, чого гостро не вистачає сучасній церкві та якою має бути справжня громада віруючих – як для її членів, так і людей ззовні, яким вона покликана служити.

Видання російською мовою.

ТЕРПИМИ ГРІХИ

Протистояти словам і ділам,
до яких давно звикли

Християни настільки стурбовані кричущими гріхами оточуючого світу, що цілком випускають з уваги необхідність вести рішучу боротьбу з власними, більш «витонченими» та непомітними

гріхами. Книга викриває ці «терпимі» гріхи та дарує надію, вказуючи на істину Євангелія, що Бог переміг і обтяжуюче відчуття провини, і панування гріха над нами.

Видання російською мовою.

ДИСЦИПЛІНА БЛАГОДАТІ

Божа та наша роль у прагненні святості

Благодать так само важлива для того, щоб бути християнином, як і для того, щоб стати ним. Духовне зростання – це нелегкий труд, і в ньому ми часто піднімаємо благодать дисципліною, роблячи цим велику помилку. Та сама благодать, яка привела нас до Христа, також дисцип-

лінує нас у питаннях посвячення, переконань, вибору, пильності та страждань.

Видання російською мовою.

ЄВАНГЕЛІЄ ДЛЯ СПРАВЖНЬОГО ЖИТТЯ

Добра Новина для віруючих

Як щоденна проповідь Євангелія самому собі допомагає жити всією повнотою християнського життя. Ключ до вирішення наших проблем не в тому, аби докладати ще більше зусиль до святого життя, але щоб у ще більшій повноті усвідомити неймовірне діло Христове та зустрічати кожен новий день із жвавішим переживанням цієї благодаті.

Видання російською мовою.

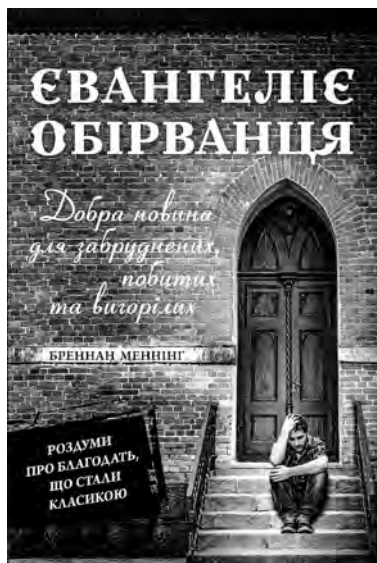
ДОБРА НОВИНА
ДЛЯ ЗАБРУДНЕНИХ,
ПОБИТИХ ТА
ВИГОРІЛИХ

ЄВАНГЕЛІЄ ОБІРВАНЦЯ

Багато з нас вірять у Божу благодать, та живемо ми так, ніби намагаємося заробити Його любов. Ми уявляємо, як Бог невдоволено хитає головою, підраховуючи наші успіхи й невдачі. Вважаємо, що треба робити щось більше чи намагатися стати кимось іншим, аби заробити Батькове вдоволення.

Автор малює зовсім інше, правдиве зображення наших відносин з Богом: ми приходимо до Нього як обірванці – забруднені, побиті та виснажені. Але коли ми сідаємо біля Його ніг, Він лагідно посміхається. Він обіймає нас. Він сприймає нас не наче якихось невдах, а як обра-

“Це книга, яку я написав для себе і всіх тих, хто знесли і сповнився нехиттю, торуючи Шлях”

Бреннан Меннінг

них – тих, на кого націлена Його любов.

Це одна з найсильніших книжок-роздумів про Божу любов та євангеліє благодаті, яка змінила у багатьох розуміння того, яким має бути життя Ісусова учня.

Видавнича група «Нард»
Дорогоцінне миро
для Тіла Христового

---

(044) 599-1929
nard@nard.com.ua
www.nard.com.ua
fb.me/nardbooks

Релігійне видання

Джеррі Бріджес

Благословення смирення

Переклад *Марина Білонога*

Редагування та підготовка до друку *Олексій Єфетов*

Підписано до друку 09.11.2021.

Формат 60х84/16. Папір книжковий. Друк офсетний.

Тираж 5000 прим. Умовн. друк. арк 7,44.

Замовлення № 02/11/2021

Видавець ФОП Єфетов О.В., м. Київ

Тел. (044) 599-1929

www.nard.com.ua

E-mail: nard@nard.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 1700 від 24.02.2004 р.

Друк: ФОП Поліщук О.В., м. Київ

тел. (044) 592-1349

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК №2142 від 31.03.2005 р.